

NAAR EEN VERSTERKING VAN DE RELATIE TUSSEN JONGEREN EN POLITIE IN DE POLITIEZONE ZUID EEN LOKAAL PROJECT MET EEN BOVENLOKALE IMPACT

Tussentijds rapport

VOORWOORD 3

 Pascal Smet, collegelid VGC bevoegd voor Jeugd 3

Inleiding..... 4

Werkwijze..... 5

Analyse van de interviews..... 7

 De kijk van politiemensen op de relatie jongeren & politie..... 7

 De kijk van jongeren op de relatie jongeren & politie..... 19

 De kijk van jeugdwerkers op de relatie jongeren & politie..... 27

 De kijk van kabinetsmedewerkers op de relatie jongeren & politie..... 33

Conclusies..... 37

Acties 41

BIJLAGEN 43

Het aantal inwoners in Brussel blijft jaar na jaar groeien. Dit brengt de nodige samenlevings-uitdagingen met zich mee. Zowel ruimte als ervaringen worden samen gedeeld. Vaak gaat dit goed, en zien we mooie projecten ontstaan. Maar soms zorgt dit intensief samenleven ook voor spanningen, die zichtbaar worden in de vaak stroeve relatie tussen politie en jongeren.

Het grote aantal aan verhalen van zowel de VGC-jeugdraad, Brusselse jongeren en agenten, hoorzittingen in het Brussels parlement maar ook de rellen na de dood van zowel Adil, Mehdi en Ibrahima waren mijn ‘call to action’. Als politicus in Brussel wil ik niet bij de pakken blijven zitten, maar actief bijdragen aan de veranderingen die nodig zijn om deze stad leefbaarder te maken. De tijd is aangebroken om niet meer naar elkaar te wijzen bij problemen, maar ze samen effectief aan te pakken.

Al te vaak wordt er over de jongeren gesproken, maar het zijn de wensen en verzuchtingen van de jongeren zélf waar we naar moeten luisteren, en van hieruit moeten we als politici zaken mogelijk maken. Om de relatie tussen politie en jongeren te verbeteren lanceerden we daarom een breed gedragen Brussels project, over taal- en gemeentegrenzen heen en met het vizier op de toekomst. Inzetten op eenmalige activiteiten tussen jongeren en politie, zoals voetbalmatchen, volstaat niet om betere relaties te ontwikkelen. Ik maakte daarom middelen vrij en zocht actief naar een ‘coalition of the willing’ om hier samen onze schouders onder te zetten. Vertrouwen heropstarten gebeurt niet op één dag. Ik engageer mij alvast voor een duurzame verandering, samen met àlle betrokken partijen.

Pascal Smet, collegelid VGC bevoegd voor Jeugd

De moeilijke relatie tussen jongeren en politie is geen nieuw, noch een typisch Brussels fenomeen. Door processen van maatschappelijke en sociale uitsluiting vinden jongeren geen of weinig aansluiting bij maatschappelijke instellingen waarvan de politie er een is. Kwetsbare jongeren komen vaker met de repressieve en sanctionerende kant van die maatschappelijke instellingen in aanraking. In contact met de politie voelen jongeren zich vaak gestigmatiseerd, geïsoleerd en disproportioneel gesanctioneerd. Ook de politie voelt zich op haar beurt geïsoleerd en gestigmatiseerd. Al te vaak voelen ze zich in een negatief daglicht geplaatst. Beide groepen voelen zich niet respectvol behandeld door de andere. Zowel bij politie als jongeren heerst bovendien een gevoel van straffeloosheid: jongeren menen dat politiegeweld, discriminatie en etnisch profileren onbestraft blijven, agenten menen dat justitie te traag en te laks werkt en dat jongeren nauwelijks bestraft worden.

Door de coronacrisis kwam de al moeilijke relatie nog meer onder spanning te staan. Armoede en ongelijkheid namen toe, processen van maatschappelijke en sociale uitsluiting werden versterkt en ieders mentale en fysieke vrijheid werd enorm ingeperkt. Kwetsbare jongeren (en andere groepen) werden hier het hardst in getroffen. Vaak zijn ze genooddaakt de openbare ruimte op te zoeken wegens gebrek aan persoonlijke ruimte waardoor ze ook vaker beboet werden. De dood van een aantal jongeren in contact met de politie, in het bijzonder Adil en Ibrahima, leidde bovendien tot protesten en nog meer wantrouwen ten opzichte van politie en justitie.

Het maatschappelijk debat over politie, jongeren en geweld kwam in Brussel in een stroomversnelling. Het Brussels Parlement formuleerde o.b.v. hoorzittingen waar ook JES aan deelnam, aanbevelingen aan de Brusselse Regering om de relatie tussen burgers en politie te verbeteren. Minister-President Vervoort, bevoegd voor veiligheid in Brussel, hield rekening met deze aanbevelingen bij het opstellen van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan 2021-2024. Ook op het terrein zelf bewoog er heel wat. Verschillende collectieven en organisaties werkten rond het thema en vroegen om verandering. Ook de VGC-jeugdraad liet van zich horen en vroeg naar projecten op lange termijn om de relatie tussen jongeren en politie te verbeteren.

Onder impuls van Pascal Smet, collegelid VGC bevoegd voor Jeugd, werd een coalition of the willing gesmeed waarbij zowel Minister-President Rudi Vervoort, de VGC, de VGC-jeugdraad, de politiezone Zuid, Brussel Preventie & Veiligheid en de lokale besturen zich engageerden om samen te werken aan de versterking van de relatie jongeren en politie. In april 2021 startte JES samen met de verschillende stakeholders een pilootproject om vanuit gedegen analyse en lokale acties op het terrein opgedane ervaringen en expertise naar een bovenlokaal niveau te tillen. JES werkt steeds aan procesverandering aan de hand van een circulair model met vier fasen: analyse – visie – strategie – uitvoering. In dit tussentijds rapport vindt u de neerslag van deze eerste analyse- en visiefase. Tijdens deze fase werden verschillende actoren betrokken en bevestigd en werd een relatie opgebouwd met de jongeren, de politie en de verschillende diensten en jeugdwerkorganisaties uit de zone. Vooraleer we dieper ingaan op de resultaten van de analyse, schetsen we kort de werkwijze die JES hanteerde.

JES is uitvoerder van het project maar staat hierin natuurlijk niet alleen. JES kan rekenen op de expertise en het engagement van de **politiezone zuid, de VGC-jeugdraad, jeugdorganisaties, de VGC, het Brussels gewest, BP&V en de drie gemeenten met hun lokale jeugd- en preventiediensten**. Ook de **jongeren** zelf spelen een belangrijke rol. Het is in co-creatie met deze partners dat het project wordt vormgegeven én uitgevoerd. Een aantal stakeholders worden op vaste tijdstippen bij het project betrokken. Zij zijn vertegenwoordigd in een strategische projectgroep met daarin de burgemeesters en schepenen van de drie gemeenten, de VGC-jeugdraad, JES, de korpschef van de politiezone Zuid, het kabinet Vervoort, het kabinet Smet, Brussel Preventie en Veiligheid; een operationele regiegroep: met daarin de politiezone zuid, de VGC-jeugdraad, JES vzw, de VGC, de lokale preventiediensten en de lokale jeugddiensten; een bovenlokale expertisegroep: met daarin academici en sleutelfiguren vanop het terrein met relevante expertise. Naast deze vaste stakeholders investeerde JES in de eerste fase veel tijd in het leren kennen en betrekken van mogelijke partners op het terrein. JES is al jaren actief in Anderlecht, maar heeft geen eigen jeugd- of straathoekwerkers in Sint-Gillis en Vorst. De betrokkenheid van de lokale jeugdwerkorganisaties is dus cruciaal voor het welslagen van het project.

De acties die op het terrein worden uitgerold, baseren we op een uitgebreide analyse van de huidige en gewenste situatie. Voor de analyse maakten we gebruik van semi-gestructureerde diepte-interviews en een focusgroep. We bevroegen de volgende actoren:

- **10 agenten** uit de **politiezone Zuid** met 5 tot 13 jaar anciënniteit, actief bij de interventiedienst (4), de nabijheidspolitie (3), de recherche (1), de jeugdbrigade (1) en als leidinggevende (1). Twee vrouwen en acht mannen werden bevestigd.
- **5 jongeren tussen 19 en 28 jaar oud** uit Koekelberg, Jette en Anderlecht (3), waarvan 1 vrouw.
- **11 jeugd- en straathoekwerkers**, waarvan 5 uit Anderlecht, 1 uit Vorst, 2 die met jongeren werken uit het volledige Brussels gewest en 3 uit Sint-Gillis.
- **2 verantwoordelijken van de jeugd- en preventiedienst** uit Sint-Gillis en Anderlecht.
- **2 kabinetsmedewerkers**.

De agenten werden aangesproken en geselecteerd door de politietop. De jeugd- en straathoekwerkers, kabinetsmedewerkers en verantwoordelijken van de jeugd- en preventiediensten werden aangesproken door JES. Voor de selectie van de jongeren was JES sterk afhankelijk, voornamelijk in Sint-Gillis en Vorst, van de jeugdwerkers ter plaatse. Aangezien JES zelf geen vertrouwensband heeft met die jongeren, spoorden we jeugdwerkers aan om zelf interviews af te nemen. Dat bleek geen evidentie. Uiteindelijk konden we maar 5 jongeren bevestigd. Daarvoor zien we een aantal mogelijke verklaringen. Veel van de interviews werden afgenomen in de zomer, een periode waarin zowel jeugdwerkers als jongeren het zelf heel druk hebben met activiteiten; veel organisaties hebben zelf al rond het thema gewerkt met jongeren waardoor het moeilijk was om die gesprekken opnieuw te voeren; een aantal jeugdwerkers staat wantrouwig ten opzichte van politie en ten opzichte van mogelijke positieve

veranderingen; voor jongeren is het moeilijk om over dit onderwerp te praten, ze geloven ook niet altijd dat verandering mogelijk is en zien er dus het nut niet van in.

Ondanks het beperkt aantal kwalitatieve bevestigingen, komen de resultaten grotendeels overeen met eerdere andere bevestigingen en vormen ze een aanvulling op eerder werk. Le Forum des Jeunes, de VGC-Jeugdraad, de Vlaamse Jeugdraad en de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind kwamen eerder al tot gelijkaardige conclusies en aanbevelingen.¹ Ook de experts van de bovenlokale expertisegroep kon zich in de resultaten vinden en wezen op de gelijkenissen met eerder onderzoek en enquêtes.

In wat volgt beschrijven we hoe de verschillende doelgroepen de relatie tussen jongeren en politie ervaren, hoe ze de huidige situatie inschatten en welke mogelijke pistes en oplossingen ze formuleren.

¹ Zie o.a.: <https://forumdesjeunes.be/actualites/avis-officiel-les-relations-entre-les-jeunes-et-la-police/>
<https://vlaamsejeugdraad.be/nl/adviezen/politie-jongeren-en-jeugdwerk>
<https://jes.be/EXPC/Rapport-bevraging-jongeren-en-politie-in-Brussel.pdf>
het document Avis_CNDE_-_Enfants_en_police.pdf te vinden op <http://www.dgde.cfwb.be/>
<https://www.jonginbrussel.be/nieuws/rapport-bevraging-jongeren-en-politie-de-resultaten-2021-10-14>

Analyse van de interviews

De verschillende doelgroepen werden bevraagd aan de hand van diepte-interviews met semi-gestructureerde vragenlijsten (zie bijlage). De jeugd- en straathoekwerkers werden bevraagd via een focusgroepgesprek. De resultaten van de bevestiging van de verantwoordelijken van de jeugd- en preventiedienst werden samengevoegd met de resultaten van de focusgroep met jeugdwerkers. Hieronder vindt u de analyse van deze gesprekken met de doelgroepen. We focussen op de rol en de houding van de politie, de relatie tussen jeugdwerkers, jongeren en politie, de houding van jongeren ten opzichte van de politie en de mogelijke verbeterpistes die door de geïnterviewden geformuleerd werden.

Analyse van de interviews

De kijk van politiemensen op de relatie jongeren & politie

Wat is de rol van de politie?

Bij de openingsvraag van het interview komen dezelfde elementen terug in het antwoord:

De politie moet ervoor zorgen dat iedereen in de beste omstandigheden kan (samen-) leven. De opdracht van een politieagent heeft twee facetten ('preventief' en 'repressief') die met mekaar verbonden zijn:

- De politieagent als aanspreekpunt, hulpverlener, bemiddelaar...
- De politieagent als ordehandhaver.

Afhankelijk van de politiedienst waar men deel van uitmaakt (nabijheidspolitie, interventieteam, recherche...) worden de rollen anders ingevuld. De nabijheidspolitie benadrukt haar preventieve opdrachten met haar aanspreekbaarheid op straat, de persoonlijke relatie met buurtbewoners, haar informerende opdracht... Anderen (zoals de interventiepolitie) komen pas in actie wanneer daar een goede (urgente) reden voor is.

Enkele opmerkingen die meermaals terugkwamen zijn deze:

Ook politieagenten die een vertrouwelijke band met buurtbewoners opbouwen, stellen dat hun functie desondanks 'een zekere professionele afstandelijkheid' vraagt.

Sommige agenten vertellen dat ze zelf opgroeiden in een verarmde stadsbuurt en dat die ervaring hen vandaag als agent van pas komt. Een politieagent ervaart het feit dat hij opgroeide in Brussel als een positief punt. Maar wellicht – zo stelt de korpschef – is het dan weer niet zo'n goed idee om politieagent te worden in precies dezelfde buurt als waar je bent opgegroeid.

Agenten voelen zich weleens 'gevangen' in de rol die bij hun functie hoort. Ze zijn dan de boeman tegen hun wil in.

Verschillende geïnterviewden wijzen er ook op dat de politie minder dan vroeger gezien wordt als een 'autoriteit'. De politieagent wordt tegenwoordig gezien als iemand die in onze samenleving een specifieke dienst verleent. De opmerking is relevant omdat hierna nog vaak verwezen wordt naar het begrip 'respect' (en vooral het gebrek daaraan).

Wat is de rol van de politie ten aanzien van jongeren?

Politieagenten gaan ervan uit dat jongeren dingen uitproberen, lukken en mislukken, 'nog veel te leren hebben'... En agenten beschouwen het als hun taak om in het geval van sanctionering ook **'pedagogisch'** op te treden. Dat betekent in de eerste plaats dat ze jongeren uit leggen wat ze verkeerd deden en wat de gevolgen zijn van hun acties. Wat in de interviews enkele keren ter sprake komt is het 'egoïsme' van jongeren. Politieagenten vinden dat de jongeren niet steeds zien hoe hun gedrag anderen kan storen, anderen kan bedreigen. Aan die jongeren moet, volgens hen, dan ook uitgelegd worden wat de impact is van hun gedrag. De nabijheidspolitie heeft hier uiteraard andere opties dan agenten uit een interventieteam. Bij de nabijheidspolitie heeft men meer tijd om met jongeren in dialoog te gaan, kent men de jongeren al langer en soms ook bij naam...

Verder past hier ook nog een opmerking over 'politieloga'. Agenten voelen zich weleens 'gevangen' in de rol die bij hun functie hoort. Ze zijn dan de boeman tegen hun wil in. Hun optreden tijdens de covid lockdownperiodes, waar ze de mondkapverplichting en avondklok moesten controleren en afdwingen, is daar een goed voorbeeld van.

Hoe kijken politieagenten naar Brusselse jongeren?

Uit de interviews blijkt dat politieagenten veel weten over de sociale achtergrond van jongeren op straat. Politieagenten zitten als getuige zeer dicht op problematische situaties waarin jongeren terecht zijn gekomen. Het gaat dan om schrijnende thuissituaties, problematische schoolloopbanen, het ontbreken van een zinvolle tijdsbesteding, criminaliteit in haar verschillende verschijningsvormen... Wat dat betreft hoeven agenten met enige ervaring (in 'moeilijke' stadswijken) niets te leren. Vanuit die beleving is er dan ook bij de politieagenten een **groot begrip** – niet zozeer voor het gedrag dat jongeren soms stellen – maar wel **voor de frustraties die zich bij jongeren opstapelen**. Agenten kunnen zich goed inleven in de uitzichtloze situatie van sommige jongeren. Elementen die in de interviews vaak terugkeren zijn:

- Een **verzwakte band tussen ouders en kinderen** vanaf een zekere leeftijd (tussen de 13 en 15 jaar). Geregeld wordt verwezen naar het ontbreken van een vaderfiguur in het gezin als een thuissituatie die ervoor zorgt dat jongeren te weinig sturing en toezicht krijgen.
- Meer algemeen een **gebrek aan opvoeding, aan structuur en discipline**... Sommige jongeren hebben een probleem met autoriteit en ... 'laat de politie daar nu net de representatie van zijn...' Deze laatste opmerking trekt het probleem open. Het probleem gaat niet enkel over de problematische relatie tussen jongeren en politie maar bij uitbreiding over de relatie van jongeren met maatschappelijke instellingen tout court.

Met de oudere generatie (die net zo goed in moeilijke omstandigheden opgroeide) kon je nog discussiëren, met de huidige generatie ligt die dialoog veel moeilijker...

- **Het ontbreken van zinvolle vrijetijdsbesteding**. Politieagenten houden een pleidooi voor jeugdinitiatieven (sport, jeugdhuisen...) die voorkomen dat jongeren schijnbaar doelloos op straat rondhangen.
- **Foute vrienden** maken, kiezen voor 'gemakkelijk verdiend geld' ('Velen doen hun best, maar in sommige wijken moet je niet veel doen om in de criminaliteit terecht te komen'). Jongeren zouden onder invloed van groepsdruk al snel meegesleurd worden in het criminele milieu. Het beeld dat geschetst wordt is dat jongeren (uit de geïndiceerde wijken/ milieus) op zeker moment - zo rond de leeftijd van 20 jaar - voor een soort tweesprong staan. Sommigen schuiven door naar een 'genormaliseerd' leven (met vast werk, een gezin...), anderen kiezen een pad waarop ze nog vaak met politie en justitie te maken zullen krijgen.
- **Jongeren voelen zich niet gerespecteerd**, niet zozeer of enkel door de politie maar door de maatschappij in het algemeen. Het gaat dan over de media die enkel tonen wat er in hun wijk fout loopt, over het ontbreken van sociale voorzieningen, ...

Ook al bestaat er dus veel begrip voor jongeren in zijn/haar individuele situatie (of zoals 1 agent opmerkte: *'in zo'n situatie zou ik het ook erg moeilijk gehad hebben ...'*), zijn er ook grenzen aan dat begrip. Als voorbeeld worden nieuwjaarsnachten genomen. Hoe iemand het in zijn hoofd haalt om voor de kick de auto van de buurman in brand te steken, daar kan ook de meest empathische agent niet bij.

Voor een goed begrip: ook de geïnterviewde agenten zien dat de ene jongere de andere niet is, dat de ene wijk de andere niet is... De wijkdynamiek is iets zeer complex, en bovendien zijn sommige wijken in de afgelopen jaren getraumatiseerd geraakt... (de dood van Adil, een jongere uit Anderlecht, in contact met de politie, duikt in dat kader vaak in de gesprekken op.) Wel willen we de agent die in Brussel opgroeide nog even hierover aan het woord laten. Hij meent namelijk dat 'afkomstig zijn uit Brussel' een groot verschil maakt. Hij weet hoe de wijk functioneert, kent vaak de ouders van de jongeren, weet hoe jongeren functioneren. Andere collega's zouden minder bekend zijn met de grootstedelijke realiteit en de grootstedelijke jongeren.

Deze laatste opmerking is belangrijk omdat agenten in de gesprekken toegeven dat **hun kijk op jongeren vertekend raakt door de aard van hun beroep**. Ze geven toe dat jongeren die het goed doen op school, in sportclubs, als vrijwilligers in verenigingen ... doorgaans niet in het blikveld van de politie verschijnen. Agenten weten dat hun kijk op jongeren gekleurd wordt door de politieke context waarin ze de jongeren ontmoeten. Anders dan in het jeugdwerk bijvoorbeeld waar men uitgaat van *'de kracht en niet de klacht'* komt politie maar in actie wanneer het fout dreigt te lopen of gelopen is.

Hoe kijken agenten naar de relatie tussen jongeren en politie in Brussel?

'Met de oudere generatie (die net zo goed in moeilijke omstandigheden opgroeide) kon je nog discussiëren, met de huidige generatie ligt die dialoog veel moeilijker...' Terwijl een agent aangeeft dat de relatie beter verloopt en dat hij vroeger meer beledigd werd, geven de andere agenten

aan dat naar hun algemeen gevoel het respect van jongeren ten opzichte van politie is afgenomen en dat de relatie moeilijker loopt dan vroeger. Op een enkeling na vinden alle geïnterviewden dat de relatie tussen jongeren en politie behoorlijk problematisch is geworden.

Hardnekkig en problematisch is in de ogen van de (interventie-) politie:

- ... dat jongeren een barrière opwerpen wanneer ze ons nog maar (als geüniformeerde agent) zien verschijnen. **Er wordt een sterk 'wij versus zij'-gevoel ervaren.** En erg veel vooroordelen ten aanzien van de politie worden doorgegeven in hun omgeving. Het is lang niet zo dat hun anti-politiehouding steeds terug te leiden valt tot persoonlijke ervaringen die ze met de politie hebben gehad. En ook hun ouders gaan niet vrijuit. *'Waar die ouders vroeger vonden dat de zoon zijn straf had verdiend, komen ze nu bij de politie hun verhaal halen'.*
- ... dat we terecht gekomen zijn in **een vicieuze cirkel**. Er wordt telkens hetzelfde (vermoeiende) kat en muis spel gespeeld.
- ... dat jongeren denken dat de wijk van hen is. Maar dat klopt niet. De wijk is van iedereen die er woont. Als agent moeten we ervoor zorgen dat de wijk voor iedereen leefbaar is.
- ... dat ze als agent erg **respectloos** worden 'begroet', *'het lijkt sommige jongeren wel aangeboren om ons te schofferen'.* Of zoals een agent het verwoordt: *'ik begin steeds aan een interventie met een open mindset, maar dan wordt er wat geroepen en is de toon weer eens gezet ... We willen wel een rustig gesprek voeren maar we krijgen daar niet eens de kans meer toe'.* Omgekeerd geven verschillende agenten ook aan dat een aantal collega's ook niet het nodige respect opbrengen voor jongeren. Sommige collega's willen zich 'niet laten doen, gaan te hard, beginnen snel te roepen. Maar het is ook belangrijk respect te tonen naar jongeren, dat zou beginnen met een vriendelijke houding, een goeie dag. Dat communicatie soms balanceren op een slap koord is, bewijst het voutsvoyeren en tutoyeren-debat dat regelmatig in gesprekken naar boven kwam. Verschillende agenten vinden het een gebrek aan respect wanneer jongeren hen tutoyeren. Omgekeerd zijn er agenten die jongeren steeds voutsvoyeren als teken van respect, maar zijn er ook die gaan tutoyeren omdat ze op die manier minder afstand tot de jongere proberen te creëren. Op hun beurt vinden jongeren dat tutoyeren dan ook weer een gebrek aan respect.

De agenten die we gesproken hebben probeerden vervolgens een en ander te kaderen:

Agenten kunnen de beledigingen die hen naar het hoofd worden geslingerd wel 'depersonaliseren'. Uitgescholden worden hoort bij hun uniform en niet bij hun persoon. Wel geven ze toe dat systematisch respectloos gedrag (van jongeren) vermoeiend kan werken en op de duur een afstompend effect heeft.

Er is een groot verschil wanneer je als agent te maken krijgt met een groep jongeren of met een jongere als individu. In dat laatste geval is een gesprek vaak nog wel mogelijk. Een agent stelt het zo dat jongeren uit zichzelf geen anti-politie attitude hebben, die attitude krijgen ze pas mee in de groep waar ze zich bij aansluiten.

Ook opmerkelijk: in het geval dat jongeren (alleen of in een kleine groep) vriendelijk en tegemoetkomend zijn, dan wordt dat vaak door agenten niet helemaal vertrouwd: *'Ze zijn vriendelijk opdat we zo snel mogelijk zouden verdwijnen zodat ze hun bezigheden – welke dat ook zijn – kunnen hervatten'.*

En verder stellen agenten: vaak is de manier waarop we met mekaar praten gemoedelijk zolang het gaat om 'social talk', maar van zodra we corrigerend optreden slaat de sfeer al gauw om.

Agenten vinden dat jongeren hen a priori zien 'als mensen die hen het leven zuur willen maken'. Maar of het nu gaat om roekeloos rijgedrag, lawaaioverlast, kinderen die 's avonds laat in een schoolweek rondhangen op straat ... agenten stellen dat ze jongeren niet zomaar lastigvallen. Er wordt volgens hen pas opgetreden als daar een goede reden voor is. *'Wie geen problemen zoekt zal van ons ook geen last krijgen...'*

Hoewel de meeste agenten het makkelijker hebben om over hun negatieve ervaringen (beledigingen, interventies hinderen, ...) met jongeren te vertellen, kunnen ze zo goed als allemaal ook positieve ervaringen benoemen en dit zowel met individuele jongeren als met jongeren in groep. Zo vertelt een agent over een jongere die onmiddellijk te hulp schoot bij een persoon in nood, en vertelt een andere agent over een gespannen situatie met een groep jongeren die kon de-escaleren omdat er met een drietal jongeren die ze bij naam kenden, wel een dialoog en oplossing mogelijk was. We noteren ook dat één agent hoegenaamd geen enkele positieve ervaring met jongeren kon benoemen, terwijl een andere geen enkele negatieve ervaring kon benoemen. Het spectrum is dus groot.

Wat telkens weer terugkomt in de gesprekken is dat agenten (zeker bij de interventiepolitie) presteren onder tijdsdruk. Zelfs mochten beide partijen dat al willen doen, er is weinig ruimte om met jongeren in dialoog te gaan. Dagen waarop de politie 10 a 15 keer – en telkens op een andere plek – moet interveniëren zijn heel gewoon.

Jullie hebben weken om er wat van te maken, wij moeten vaak de juiste beslissing nemen op 3 seconden.

Met die laatste opmerking zijn we aanbeland bij enkele verklaringen die politieagenten zelf geven wanneer ze uitleggen waarom hun contact met jongeren verstoord is geraakt.

In een eerste reeks verklaringen gaat het over de aard van politioneel optreden (en dan zeker het functioneren van interventieteams):

- Een agent maakt ergens de vergelijking tussen zijn werk met het jeugdwerk: *'jullie hebben weken om er wat van te maken, wij moeten vaak de juiste beslissing nemen op 3 seconden'*.
- En wat in zowat alle gesprekken terugkomt: de interventiepolitie is onderbezet. Er worden vaak lange shifts gepresteerd, ze komen ergens toe maar worden alweer op een andere plek verwacht... *'We zijn gewoon met te weinig personeel om bij interventies kwaliteit te kunnen bieden'* stelt een agent. We kunnen nooit eens gewoon wat tijd doorbrengen in een wijk.
- Een politieagent stelt ook duidelijk dat opvoeden (met jongeren werken rond discipline en structuur) eigenlijk zijn taak niet is. Zijn hoofdtaak is het bestrijden van criminaliteit, de omkadering van jongeren is de opdracht van anderen.

Een tweede reeks verklaringen gaat over **'de politieagent die ook maar een mens is'**.

- Zo geven agenten toe dat ze zelf (of anderen uit hun team) weleens iemand afsnauwen. Zeker aan het eind van een lange shift of in een stressvolle periode. Maar dat is volgens hen ook een menselijke reactie: *'...wanneer je 20 keer na mekaar beledigd wordt, dan is het niet abnormaal dat je de 21ste keer jongeren met vooroordelen tegemoet treedt'*.
- De vooroordelen bij politieagenten zijn ook wijkgebonden. In sommige wijken riskeer je ingesloten te raken. Je gaat er daarom niet met één enkel voertuig naartoe en vertrekt met een bepaalde vooringenomenheid. Een agent verwoordt het zo: *'Als je naar Kuregem trekt, dan ben je je ervan bewust dat het gevaar ook groter is. Je bent er meer op je hoede. Je trekt daar naartoe met een andere ingesteldheid...'*

Daarnaast worden ook invloeden van buitenaf genoemd:

- Zowat alle agenten menen dat (sociale)media een negatieve invloed uitoefenen op de relatie tussen jongeren en politie. In de media en op sociale media wordt veelal gefocust op het negatieve van wat de politie doet. Zeker ook op sociale media komt daarbij dat er gefilmd wordt, maar weinig context wordt meegegeven. De filmpjes doen heel snel de ronde. Dat bevestigt de jongeren in hun negatieve beeld en versterkt het negatieve imago van de politie en de polarisatie. Omgekeerd geven sommigen aan dat agenten sociale media ook als een tool kunnen gebruiken. Zo wordt er verwezen naar collega's die via TikTok of Facebook contact maken met de bevolking.
- Zowat alle agenten geven ook hier aan dat negatieve groepsdruk de relatie verder onder druk zet. De kijk van jongeren op politie wordt beïnvloed door hun omgeving. Ze horen verhalen van anderen, delen negatieve ervaringen met elkaar. Het 'hoort' ook niet in bepaalde jongerengroepen om positief te staan ten opzichte van politie.
- Ook persoonlijke negatieve ervaringen bemoeilijken een goede relatie tussen de jongere en politie. Deze ervaringen beïnvloeden de kijk op de ander en hebben een invloed bij een

Terwijl je het imago van de politie maar heel langzaam kan opbouwen, raakt het met gierende banden snel beschadigd.

volgende interventie. Naast persoonlijke ervaringen, spelen ook ervaringen op bovenlokaal of wijkniveau hier een rol: de coronacrisis heeft bijvoorbeeld de relatie verder op scherp gesteld samen met de dood van Adil en de dood van andere jongeren.

Wat zijn recepten voor een goede verstandhouding met jongeren?

In de gesprekken met agenten komt sterk naar voren welke aanpak ten aanzien van jongeren werkt en welke niet. De meningen daarover lopen sterk gelijk. En tegelijkertijd gaat het over eigenschappen/houdingen die je niet erg precies kan beschrijven.

Soms is er geen verklaring voor waarom de ene agent er wel in slaagt contact te maken met een jongere en een andere niet (*'les contacts humains... ça passe ou ça ne passe pas'*). Of zoals een korpschef het uitdrukte: *'sommige agenten hebben het gewoon, en ik wou dat ik ze kon kloppen'*.

Wat alvast niet werkt is de attitude 'mij kunnen ze niets maken', want dat is een attitude die eigenlijk angst uitstraalt. Verwant aan die beschrijving zijn 'de cowboys die met veel vertoon en met gierende banden de hoek komen omgedraaid'. Dat werk net averechts.

De geïnterviewde agenten kunnen zich ook erg storen aan dat gedrag, dat dus volgens hen zeker wel eens voorkomt. *'Terwijl je het imago van de politie maar heel langzaam kan opbouwen, raakt het met gierende banden snel beschadigd'*, noteerden we in een van de gesprekken. Sommige agenten zouden meer begrip moeten kunnen opbrengen voor jongeren. Ze kunnen zich weinig inleven in de jongeren en voelen zich snel onrespectvol behandeld. Beledigingen zou je van je af moeten kunnen zetten. Door rustig te blijven en de dialoog te blijven opzoeken kunnen bepaalde situaties immers ook de-escaleren.

Ook al vinden agenten dat 'correcte vriendelijkheid' nog geen garantie is op een vlot verlopend contact met jongeren, stellen ze in het algemeen wel dat **wanneer je jongeren met respect behandelt, je ook respect terugkrijgt**. *'Ik blijf onder alle omstandigheden beleefd'* (zelfs al is dat niet wederzijds), is voor een aantal agenten een leidraad. Veel agenten benadrukken het belang van duidelijke communicatie: duidelijk uitleggen wat er gebeurt en staat te gebeuren, wat de gevolgen zijn van bepaalde acties, steeds op een respectvolle manier, maakt dat een interventie of contact beter zal verlopen. Een agent hanteert de 'eerst informeren en sensibiliseren, dan pas sanctioneren'-houding.

Sommige agenten benoemen de elementen die ook in het jeugdwerk erg belangrijk zijn: je tijd nemen, veel communiceren, veel geduld uitoefenen, nooit zaken beloven die je niet kan waarmaken. Een goede relatie opbouwen vergt tijd.

Voor alle duidelijkheid: ook hier kunnen we een verschil optekenen tussen de verschillende politiediensten. Zoals eerder al geschetst hebben interventiediensten minder tijd om een echte dialoog op te bouwen, terwijl de nabijheidspolitie uitspraken doet als: 'ik ken ze bij naam, ik ken hun vaders, ik ben aanspreekbaar op straat, ik weet wat er leeft in de buurt...'

Vous savez très bien que quand vous arrivez dans un quartier et que 25 jeunes vous attendent vous savez très bien que ça va mal se passer.

Is er sprake van ongepast gedrag binnen de politie ten aanzien van jongeren?

In de gesprekken werden ook heikele kwesties niet uit de weg gegaan en werd gepolst naar ongepast gedrag binnen het politiekorps ten aanzien van jongeren. Ook moeilijke thema's kwamen dus aan bod zoals:

- Is er sprake van ongepast gedrag bij collega's?
- Is er sprake van racisme binnen het politiekorps? Is etnisch profileren een probleem?
- Gebruikt de politie soms geweld? En wat gebeurt daar dan mee binnen het korps?

Wat identiteitscontroles betreft, zijn de agenten stellig dat bepaalde jongeren of groepen niet geïdентificeerd worden. *'Ik kijk naar jongeren als burgers van deze stad'. Wij doen niet aan etnisch profileren maar aan daderprofilering. 'Maar als je optreedt in een wijk waar 99% van de bevolking van allochtone afkomst is, is het dan niet vanzelfsprekend dat je vooral allochtone verdachten zal oppakken?'*

Geen enkele agent is ooit getuige geweest van fysiek geweld, tenzij geoorloofd geweld zoals voorzien in de wet op het politieambt. Jongeren zouden dit geweld echter niet als gerechtvaardigd erkennen en beschouwen het als gratis geweld. Wanneer jongeren de procedure bij een interventie respecteren, zou er ook geen geweld moeten gebruikt worden. Een agent heeft weet van interventies in andere teams die te wensen overlaten, van ongepast gedrag van collega's die jongeren willen 'pakken' omdat ze hen beledigd hebben, van slagen die worden uitgedeeld. Nog een andere agent is nooit getuige geweest van fysiek geweld, maar is er wel van overtuigd dat dat er is.

Verbaal geweld komt wel voor, maar vaak bij andere teams. Agenten merken op dat sommige agenten zich inderdaad als macho's of cowboys gedragen en agressief zijn vanaf het eerste contact. Ze verliezen snel hun 'cool', al gebeurt dat soms omdat ze overwerkt zijn. Een collega maakt expliciet gewag van racisme in de zone, al nuanceert de agent ook wel dat het in een andere zone nog erger was.

Alleszins hebben de agenten allen het gevoel dat ze zowel collega's als hun oversten kunnen aanspreken op ongepast gedrag van collega's.

Er zijn **geen rechteloze wijken in Brussel**, maar wel wijken waarin ze op voorhand weten dat alles moeilijker zal verlopen. In bepaalde wijken trekken ze bijvoorbeeld met minimum twee dienstvoertuigen op interventie om schade te voorkomen. Daar lopen interventies ook makkelijker uit de hand:

'Dans les quartiers compliqués, c'est compliqué. Et c'est compliqué d'intervenir de manière justifiée et justifiable en gardant notre sécurité et en apportant la réponse que la population demande.' Of nog: *'Vous savez très bien que quand vous arrivez dans un quartier et que 25 jeunes vous attendent vous savez très bien que ça va mal se passer.'* Sommige agenten getuigen over omsingeld en ingesloten worden tijdens een interventie, over jongeren die de doorgang blokkeren, of nog over bekogeld worden met projectielen.

Alleszins worden **echte mistoestanden vanuit de politie stellig ontkend**. De agenten die we spraken vinden dat ze zelf consequent correct en dus ook met respect voor jongeren handelen. Ze willen ook geen deel uitmaken van een team waarin dat anders zou zijn.

Welke aanbevelingen formuleren politieagenten om de relatie tussen jongeren en politie in de nabije toekomst te verbeteren?

Toekomstperspectieven

Vooraleer we dieper ingaan om de aanbevelingen en ideeën die de agenten formuleerden, staan we nog even stil bij enkele evoluties die hun toekomstperspectief mee vorm geven.

Enkele evoluties zijn, althans in de ogen van een aantal bevraagde agenten, niet bemoedigend:

- Armoede en sociale uitsluiting blijft een probleem in Brussel, en dat zal volgens de bevraagde agenten ook niet zo snel opgelost worden
- Criminaliteit verandert van gedaante en de politie heeft niet de middelen om daar adequaat mee om te gaan...
- De tijd die de interventiepolitie kan besteden aan een dialoog met jongeren lijkt eerder korter dan langer te worden. Iedere keer uitrukken, ingrijpen, uitleggen, omgaan met emoties ... is zeer uitputtend.
- De verstandhouding met de huidige generatie (tieners) is in sommige wijken een verloren zaak ... In sommige wijken (daar is Kuregem opnieuw) is er weinig nodig om de gemoederen hoog op te laten slaan.
- Media (en ook sociale media) vergroten uit wat fout loopt (want ze zijn geïnteresseerd in de sensationele kant van interventies) en vertekenen op die manier de realiteit. De context bij wat er dan getoond wordt, ontbreekt.

Maar er zijn volgens hen ook bemoedigende evoluties:

- De investering in een meer nabije politie.
- De agenten die vandaag beginnen aan hun loopbaan hebben vaak een meer sociale ingesteldheid.
- De politie opereert steeds meer in netwerken, staat steeds meer open voor wat anderen op het terrein te bieden hebben.

Aanbevelingen:

In de organisatie van politie en van de politieopleiding

- Werk rond een kwalitatieve instroom wanneer je agenten zoekt die in de Brusselse context actief zullen zijn. Investeer in instroom van Brusselaars in het politiekorps.
- Zorg voor een kwaliteitsvolle opleiding waarbij de basisopleiding tot politieagent aangevuld wordt met veel aandacht voor taal, communicatievaardigheden en inzicht in de grootstedelijke realiteit. Agenten zijn niet voorbereid op de levensomstandigheden in de stad en de context van de verschillende wijken. Zorg voor uitwisselingen en stages om dat mogelijk te maken.
- Investeer in nabijheid, aanwezigheid op straat (niet met gierende banden maar te voet...)
- Investeer in een politiedienst die meer sociaal (en dus minder repressief) georiënteerd is. Zorg voor middelen om dat waar te maken.
- Voorzie meer middelen en meer personeel. Indien agenten meer tijd hebben, kunnen ze ook meer tijd maken voor dialoog.
- Jongeren en politie moeten mekaar kunnen ontmoeten in een andere context dan die van een interventie. Telkens weer werd in de interviews 'de voetbalmatch' jongeren versus politie als voorbeeld opgerakeld, maar zei men er iedere keer ook bij dat het wat meer mag zijn dan dat... Dialoogmomenten met een moderator tussen jongeren en politie zoals bij de Second Wave-projecten werden hier als voorbeeld gegeven. Dat laat toe om op een rustige manier uit te wisselen, elkaar als mens te zien met een privéleven, met een context, met een achtergrond. Er is een derde, neutrale actor nodig om het wantrouwen tussen beide partijen te beheren.

Ten aanzien van jongeren

- Leer jongeren hoe de samenleving georganiseerd is, leer hen wat de rol van politie is. Laat politiemensen scholen bezoeken om dat uit te leggen.
- Werk met jongeren rond burgerschap en burgerschapszin.
- Werk rond hun omkadering (zeker in de leeftijd van 12 tot 18). Dat gaat over de opvoeding thuis, schooluitval, opleiding en werk, vrijetijdsvoorzieningen en vrijwilligerswerk ...
- Zorg voor rolmodellen. Jongeren trekken zich op aan anderen die studeren, werk vinden...

Ten aanzien van justitie

- Er heerst een gevoel van straffeloosheid. Gearresteerde jongeren lopen alweer vrij rond terwijl agenten het rapport nog aan het schrijven zijn. Justitie moet efficiënter optreden.

Ten aanzien van netwerken & (jeugdwerk)partners

- Iedereen die actief is op het terrein heeft zijn eigen geschiedenis, zijn eigen stereotypen. Het is goed dat er initiatieven worden genomen om een dialoog tussen partners op het terrein op gang te brengen.
- Meer samenwerking met de sociale sector. Verschillende visies, rollen, verantwoordelijkheden en deontologie kunnen uitgeklaard worden via overleg. De politie is vragende partij om te weten te komen welke organisaties actief zijn in een wijk en wat die dan precies doen... (Straathoek)werkers zouden een aanspreekpunt kunnen zijn voor politie en omgekeerd. Bepaalde problemen in de wijk zouden samen besproken kunnen worden.
- Er is nood aan een bemiddelaar die de partijen verbindt. Een interessante piste is om daarvoor een partner te kiezen zonder een gedeeld/ bezwaard verleden in de wijk.
- Het jeugdwerk kan een goede 'buffer' zijn tussen jongeren en politie. Zo zouden jeugdwerkers feedback kunnen geven over bepaalde interventies en zouden ook binnen de politie verantwoordelijken kunnen worden aangeduid om dat gesprek aan te gaan.
- Meer straathoekwerkers en jeugdwerkers die de jongeren kunnen omkaderen. Jeugdwerk kan ervoor zorgen dat de dialoog hersteld wordt. Het jeugdwerk kan jongeren een breder perspectief geven.

Ten aanzien van het beleid

- Algemeen moet de armoedeproblematiek aangepakt worden. Er moet meer geïnvesteerd worden in het tegengaan van schooluitval en jeugdwerkloosheid. Ook de woonproblematiek verdient aandacht. Er dient een betere omkadering voorzien te worden voor jongeren.
- Investeer in meer plaatsen waar jongeren terecht kunnen (bv. jeugthuizen) zodat ze niet steeds op straat moeten rondhangen. Geef jongeren een doel, bv. via vrijwilligerswerk.

Analyse van de interviews

De kijk van jongeren op de relatie jongeren & politie

Wat is de rol van de politie?

Jongeren zien de politie als **ordehandhaver**. De politie moet de bevolking **beschermen** en de regels doen gelden. Principieel hebben ze geen probleem met de corrigerende taak van politie, wie iets mispeutert mag daarop aangesproken en ook voor gestraft worden. Eén van de jongeren stelt het zo: *'als ik later kinderen heb zou ik niet willen ze op straat domme dingen doen zonder dat er iemand tussenkomt'*.

Een ander ziet de rol van politie als die van een grotere broer. Die is er om je in eerste instantie op je fouten te wijzen. En dan heb je de kans om daarvan te leren. *'Maar als je dezelfde fouten dan toch opnieuw maakt, dan heb ik er geen problemen mee dat je bestraft wordt'*.

Hoe kijken ze naar de relatie tussen jongeren en politie?

Wanneer ze de relatie tussen politie en jongeren in Brussel of in hun buurt bekijken, **herkennen de jongeren de rol van beschermer niet altijd**: *'Politie is er om ons te beschermen, in onze wijk is het eerder omgekeerd.'* Een minderheid van de politie zou té brutaal met jongeren omgaan, de manier van communiceren zou soms te wensen overlaten waardoor jongeren zich niet gerespecteerd voelen. Ook zou de politie meer open moeten staan voor de jongeren, meer naar hen luisteren, meer begrip voor hen opbrengen. Jongeren hangen vaak rond in de publieke ruimte, maar hoe komt dat? Veel van de jongeren hebben een moeilijk leven, kunnen nergens anders terecht. De politie moet dat begrijpen. Sommige agenten nemen wel de tijd om te communiceren, om een dialoog aan te gaan, om op een respectvolle manier het gesprek aan te gaan en de zaken uit te leggen en dat wordt door de jongeren ook geapprecieerd.

Agenten zouden jongeren controleren en aanhouden zonder aantoonbare redenen. Ze zouden zich daarbij ook schuldig maken aan **machtsmisbruik**, aan **discriminatie** en **racisme**. De meeste jongeren erkennen dat het hier om een minderheid van de agenten gaat. Net zoals je goed en slechte jongeren hebt, heb je ook goede en slechte agenten. Maar, jongeren zijn wel meer op hun hoede in contact met de politie.

Een aantal jongeren wijst er ook dat de politie het ook niet altijd makkelijk heeft. Wanneer die de hele dag door beledigd worden, is het aannemelijk dat ze ook eens ontploffen. **Jongeren zelf brengen ook niet altijd genoeg respect op voor de politie**. Jongeren missen naar eigen zeggen soms rust in hun doen en denken, ze zijn onbezonnen, laten zich meeslepen door anderen ...

'En dan gooien ze misschien een fles naar de agent die hen de week tevoren nog geholpen heeft met een verloren portefeuille...' Sommige jongeren spreken hier ook van een vicieuze cirkel: wanneer de politie jongeren onheus behandelt, zullen jongeren zich bij een volgende controle ook moeilijker gedragen. Op hun beurt zal de politie dan andere jongeren agressiever tege-

Als je Mohamed of Amadou heet loop je veel meer kans om gecontroleerd te worden. Volgens mij spreken we dan van discriminatie

moetkomen. Maar dan nog vinden veel jongeren dat agenten maar zo professioneel moeten zijn om zich niet te laten vangen aan provocaties. *‘Een politieman die het niet kan opbrengen om in alle situaties het hoofd koel te houden zoekt misschien beter een andere job’.*

Wat vinden ze van hun eigen relatie met politie?

Gevraagd naar hun eigen houding of relatie ten opzichte van politie, bekleeden we het spectrum tussen zich **veilig en gerespecteerd** voelen door politie tot **wantrouwen** en zich absoluut niet veilig voelen. Voor sommige jongeren hangt het af van de specifieke situatie: soms behandelen agenten hen respectvol en zijn ze ‘chill’, op een ander moment intimideren ze je. Dat maakt dat ze vaak op hun hoede zijn in contact met politie. Een jongere verwoordt het als volgt: *ik heb wel geen vertrouwen meer. Door wat ik allemaal hoor en zelf heb meegemaakt, ben ik wat achterdochtig. Ik ga wel naar de politie maar ik moet altijd oppassen omdat ik nooit weet wat er kan gebeuren. Zelfs gewoon praten met een agent. Wil die met je praten omdat hij je wil leren kennen? Of is hij op zoek naar informatie, naar een ‘klikspaan’?*

De vrouwelijke respondent heeft een opvallend ‘mildere’ kijk op de politie. Ze heeft zelf nooit negatieve ervaringen gehad met de politie en voelde zich steeds respectvol behandeld. Behalve één jongere, kunnen alle mannen **zowel positieve als negatieve ervaringen** benoemen. Voorbeelden van positieve ervaringen zitten niet allemaal in dezelfde sfeer. Zo was er bewondering voor de manier waarop de interventiepolitie in een crisissituatie probeerde de gemoeiden te bedaren (waarna de boel helaas toch nog escaleerde...), een andere apprecieerde de behulpzaamheid toen hij aangifte deed van een verdwenen portefeuille: *Ik was mijn portefeuille kwijt en ging aangifte doen aan het loket. Ook al had de agent middagpauze en werd zijn pizza koud, hij heeft me op een heel vriendelijke en respectvolle manier geholpen.* Er is zelfs een jongere die respect opbracht voor de politie die hem arresteerde omdat hij drugs op zak had. De politie stelde zich behulpzaam en communicatief op, ze wezen hem op zijn rechten en op de procedure die nu zou volgen. Het komt in de gesprekken enkele keren terug: de geïnterviewden vinden het niet ongehoord dat je opgepakt en gestraft wordt als je fouten maakt, maar ook dan verwachten ze op een respectvolle manier behandeld te worden.

Negatieve ervaringen hebben vooral te maken met (uit de hand gelopen) identiteitscontroles, situaties van geweld en ontoegankelijke klachtenprocedures:

Identiteitscontroles:

- Behalve de vrouw worden de jongeren die we spraken **onwaarschijnlijk vaak gecontroleerd**. *‘Een paar keer per week identiteitscontrole, soms een week lang elke dag’.* Zeker wanneer ze op straat in groepjes rondhangen worden ze volgens henzelf ‘sowieso’ gecontroleerd. Voor sommige jongeren is dat gewoon deel gaan uitmaken van hun realiteit, het lijkt iets wat er voor hen bij is gaan horen. Dat neemt niet weg dat ze zich afvragen waarom controles nodig zijn wanneer ze *‘niks verkeerd doen en niemand lastigvallen’*. Voor andere jongeren zijn de identiteitscontroles wel een bron van spanning, van een gevoel van onrechtvaardigheid. Zelden krijgen de jongeren een uitleg over de reden voor de identiteitscontrole. Er wordt ook verschillende keren gesproken over ‘onrechtmatige en oneigenlijke

controles’: **controles die escaleren**, waar er sprake zou zijn van machtsmisbruik, van verbaal of fysiek geweld.

- De jongeren die we interviewden hebben allen een migratieachtergrond. Ze hebben minstens de indruk dat anderen veel minder risico lopen om gecontroleerd en geverbaliseerd te worden. *‘Als je Mohamed of Amadou heet loop je veel meer kans om gecontroleerd te worden. Volgens mij spreken we dan van discriminatie’.*
- Waar jongeren absoluut gevoelig voor zijn, dat zijn **vernederende situaties** waarin ze bij politiecontroles terecht komen. *‘Ik werd als 14-jarige gefouilleerd in de metro en iedereen passeerde daar, ook de leerkrachten van mijn school.’* In het voorbeeld van hierboven werd de situatie ontmijnd door een leerkracht die de politie ervan overtuigde om zijn leerling vrij te geven, maar in de interviews zitten enkele verhalen die minstens de wenkbrauwen doen fronsen over zoveel politievertoon: *‘Ik was een brood gaan kopen toen ik gecontroleerd werd. Ze hebben mij gecontroleerd en misschien 30-40 minuten lang voor de muur gezet, voor het oog van iedereen’.*

Geweld:

- Behalve de vrouw zijn alle respondenten al slachtoffer geweest van **verbaal geweld**.
- Alle jongeren zijn al **getuige geweest van verbaal en fysiek geweld**, van situaties die escaleren. Bij de meeste jongeren gaat dat om verbaal geweld of intimidatie: *De agent zei: ‘als jij niet zwijgt laat ik de hond op u los’.*
- Fysiek geweld situeren ze eerder bij vrienden dan bij zichzelf. Jongeren zagen hoe vrienden klappen in het gezicht kregen, of geslagen werden. **Twee jongeren zijn zelf al slachtoffer geworden van fysiek geweld**. Eén van hen vertelt – na wat begon als een routinecontrole – het slachtoffer van fysiek politiegeweld geweest te zijn. Diezelfde jongere stelt zich ook anders dan de anderen op. Voor hem is het een uitgemaakte zaak: de politie is een tegenstander. *‘En als ik vind dat ze zich niet correct gedragen, dan zal ik me zeker niet laten doen...’*

Ik hoor altijd dat klachten bij het comité P onmiddellijk geklasseerd worden. Hoe wil je dan dat ik daar nog klacht zou neerleggen?

- Een aantal concrete situaties die worden aangehaald wijzen ook op **problemen bij aanhoudingen**. Volgens een aantal jongeren zouden die zeer snel, en ook daar weer 'zonder aantoonbare reden' gebeuren én zouden die ook niet volgens het boekje gebeuren: *Ik hoor verhalen van jongeren die worden opgepakt zonder redenen en daarna worden vastgebonden door de politie aan een verwarming of worden geslagen. Of een gast die om 18u wordt opgepakt en dan om 21u met een gezicht vol bloed terugkeert. Of nog: ik was 15 en ik had ruzie met een politievrouw. Ze begon fars tegen mij te doen en ik was terug aan het roepen. Er zijn nog 3 of 4 politieagenten gekomen en ze hebben mij getackeld, meegepakt en in het cachot gestoken.*
- Dit soort van situaties laat natuurlijk zijn sporen na. Terwijl de ene jongere dan haat voelt ten opzichte van de individuele agent die agressief was, voelt de andere zich automatisch slecht als hij een combi voorbij ziet rijden. Terwijl de ene er niet bij kan dat een individuele agent zijn macht misbruikt, twijfelt de andere aan de intenties en procedures binnen het instituut politie.

Klachtenprocedures:

- In de gesprekken met jongeren komt de idee naar voren dat je met klachten over politie-optreden eigenlijk nergens terecht kan, en dat je – in het geval van de jongere die het echt wel effectief geprobeerd heeft – afgewimpeld wordt.
- **Geen enkele jongere heeft het gevoel dat klacht neerleggen tegen de politie zin heeft.** Zij worden niet gestraft zoals gewone burgers gestraft worden. *'De grootste vraag is: waar kunnen wij terecht als de politie zich misdraagt?'* Ze hebben het gevoel dat het vaak neerkomt op woord tegen woord en dat er in het geval van de politie veel minder een onderzoek geopend wordt. Enkel indien het om een gemediatiseerde zaak zou gaan, zou klacht neerleggen zin hebben en dan nog...
- Aan de onafhankelijkheid en doeltreffendheid van het comité P wordt getwijfeld. *'Ik hoor altijd dat klachten bij het comité P onmiddellijk geklasseerd worden. Hoe wil je dan dat ik daar nog klacht zou neerleggen?'* Een jongere wijst erop dat zo de problemen ook onderbelicht worden. De statistieken weerspiegelen de realiteit niet.
- Jongeren vrezen dat ze zelfs problemen zouden kunnen krijgen indien ze klacht neerleggen tegen de politie. Ze hebben schrik voor **mogelijke represailles**.
- In dat opzicht is het ook opvallend dat jongeren aangeven dat ze hun rechten ten aanzien van politie niet kennen, maar dat ze ook overtuigd zijn van het feit dat wanneer dat wel het geval zou zijn, ze die rechten toch niet zouden kunnen afdwingen. Er heerst bij jongeren dus een gevoel van machteloosheid enerzijds en straffeloosheid anderzijds.
- Los van klachten tegen politie, hebben jongeren ook het gevoel dat klacht neerleggen tout court niet altijd veel zin heeft. Verschillende getuigen spreken over situaties waarin vrouwen geen klacht konden neerleggen tegen seksueel geweld of partnergeweld of alleszins niet serieus genomen werden. Maar ook in andere situaties blijkt klacht neerleggen moeilijk en krijgen mensen de boodschap om 'morgen eens terug te komen' of 'dat het weinig

Clemenceauplein Anderlecht

zal uithalen'. Ook dit soort van situaties heeft een invloed op het wantrouwen dat jongeren hebben ten opzichte van politie, op het gevoel dat de politie er niet is om 'ons te beschermen'.

Dat de politie 'nooit eens toegeeft dat ze fout zaten' en dat haar eigen falen onbespreekbaar is, dat zit jongeren behoorlijk dwars. In dat opzicht verwijzen sommige jongeren wel degelijk naar het instituut politie en naar het beleid dat de politie vormt. *'Uiteindelijk denk ik niet dat de politie het grootste probleem is, maar wat/wie daarachter zit. Degene die de leiding hebben over de politie.'* Een aantal jongeren geeft bijvoorbeeld aan dat het politieoptreden tijdens de lockdown hardhandig was, maar dat ook duidelijk was dat veel agenten daar zelf geen zin in hadden.

Ils ne devraient pas les considérer comme des quartiers de voyous, de voleurs, des tous ces noms péjoratifs. Ils devraient clairement prendre soin de leurs jeunes.

Hoe kan de relatie tussen jongeren en politie verbeteren?

In de organisatie van politie en de politieopleiding:

- In de eerste plaats moet de politie kunnen toegeven dat er problemen zijn. Ze moeten toegeven dat ze fouten maken, ze moeten verantwoordelijkheid opnemen en verantwoording afleggen.
- Er dient een andere mentaliteit binnen het politiekorps te ontstaan. Jongeren voelen zich niet altijd veilig bij de politie, voelen zich niet beschermd. Er zijn wel degelijk goede agenten, agenten die ook een 'goede' visie hebben, die een ander soort politiekorps willen, maar deze agenten zouden veel weerstand te slikken krijgen van collega's. Agenten zeggen me: *Als ik praat, krijg ik morgen problemen. We hebben geen andere keuze. Ofwel volgen we mee, ofwel worden we gestraft en hebben we zelf problemen.*
- Een jongere vraagt om meer controle en begeleiding van agenten. De politie moet intern meer toezicht houden: lukt het niet met een agent, geef hem dan extra vorming en begeleidt hem. Lukt het dan nog niet dan is hij misschien niet geschikt voor de job.
- Er dienen meer agenten gerekruteerd te worden uit Brussel en de verschillende wijken. *'Mensen die hier geboren zijn en die het terrein kennen'* Veel agenten nu zijn te weinig bekend met de Brusselse context en bevolking. De opleiding van agenten dient ook een langer traject te zijn. Daarnaast dienen agenten extra gevormd te worden in hoe ze met jongeren moeten omgaan, hoe ze respectvol met jongeren kunnen communiceren en met hen in dialoog kunnen gaan.
- Sommige jongeren zien soelaas in het gebruik van bodycams om bewijzen te kunnen hebben in bepaalde situaties. Op die manier kan je woord tegen woorden vermijden. Burgers dienen ook zelf recht te hebben om de politie te filmen.

Tussen jongeren en politie:

- Ook jongeren menen dat oplossingen verder moeten reiken dan eenmalige voetbalmatchen. Zowel politie als jongeren moeten gehoord worden, moeten zich kunnen uitdrukken. Lukt dat niet onmiddellijk in een dialoog, laat hen zich dan apart uitspreken. Politie moet aan jongeren kunnen duidelijk maken wat hun dagdagelijkse realiteit is en omgekeerd.
- Een respectvolle en duidelijke communicatie is voor jongeren al een goed begin. Wanneer ze op een respectvolle manier benaderd worden en agenten de tijd nemen om uitleg te geven, gaan ze zelf ook op een respectvolle manier om met agenten. Dat kan op termijn ook tot meer vertrouwen en een betere relatie leiden.

Op beleidsniveau:

- Op beleidsniveau dienen hervormingen en veranderingen worden doorgevoerd: discriminatie, racisme en machtsmisbruik moet bijvoorbeeld worden aangepakt. De klachtenprocedures moeten transparanter, eenvoudiger verlopen. Er wordt opgeroepen om het Co-

Moricharplein Sint-Gillis

- mité P echt onafhankelijk te maken en een neutraal overlegorgaan in te richten waar men klacht kan indienen. Elk beleidsniveau van federaal tot lokaal dient zijn rol op te nemen.
- Maar ook breder moet de politiek zijn verantwoordelijkheid nemen: investeren in jongeren, in huisvesting, in jeugdwerkloosheid en schooluitval. Ook moeten ze zelf stoppen met polariseren en hun verantwoordelijkheid nemen. Of zoals een jongere het mooi verwoordt: *ils ne devraient pas les considérer comme des quartiers de voyous (boeffjes), de voleurs, des tous ces noms péjoratifs. Ils devraient clairement prendre soin de leurs jeunes. C'est les jeunes l'avenir donc ils devraient prendre soin d'eux et ne pas le mettre de côté.*

Analyse van de interviews

De kijk van jeugdwerkers op de relatie jongeren & politie

Hoe kijk je vanuit jouw ervaring naar de relatie tussen jongeren en politie en jongeren?

De ene keer wordt de relatie beschreven als 'onbestaand', de andere keer als 'zondermeer slecht'. **Langs beide kanten ontbreekt het aan respect voor de ander.** Een uitdrukking die in de interviews geregeld terugkomt is dat van het kat-en-muisspel dat iedere keer opnieuw gespeeld wordt, het is een spel waarin beide partijen de confrontatie met mekaar ook opzoeken. De ervaringen met politie zijn overwegend negatief. Jongeren zouden slechts zelden positieve ervaringen hebben met politie. Dat is dan met politieagenten die eerder de dialoog opzoeken, met zulke agenten zou het ook mogelijk zijn om een degelijke relatie op te bouwen.

Net zoals in de gesprekken met de politie komt ook hier de invloed van directe of indirecte negatieve ervaringen met politie aan bod. Zelfs jongeren die niet zelf met politie in contact komen of zijn gekomen, zouden een eerder slecht imago hebben van de politie omwille van de ervaringen van vrienden en familie. Deze negatieve ervaringen worden gedeeld, ook van de oudere naar de jongere generatie en bestendigen het beeld van een problematische politie. Ook sociale media spelen hier een rol. De vrees bestaat zelfs dat de nieuwe generatie in geval van problemen de politie zelfs niet meer zou durven bellen.

We merken op dat wat de politieagenten eerder in deze analyse aangaven over de ouders van jongeren, tevens geldt voor de jeugdwerkers: waar ouders vroeger automatisch de politie gelijk gaf, hebben ook zij nu eerder een negatief beeld van het korps.

Wat de relatie volgens de jeugdwerkers verder bemoeilijkt, is het **gevoel dat er geen gerechtigheid is**: politie komt weg met fouten die ze maken, er zou geen onafhankelijke controle zijn op het politieoptreden en bijvoorbeeld in het comité P is geen vertrouwen. Dat maakt dat jongeren het gevoel hebben dat ze niet gehoord worden, dat ze toch geen verhaal kunnen halen ten opzichte van politie, dat het zinloos is om klacht in te dienen, dat ze toch altijd zelf de schuldige zullen zijn. *'Ce qui est terrible, et particulièrement pour ceux qui ont vécus la violence policière, c'est d'avoir et de garder ce sentiment d'injustice. De ne pas avoir été écouté, d'avoir vécu quelque chose qui est fondamentalement injuste et d'être confrontés en plus à la justice qui n'a pas su régler ces comportements qui se sont développés chez la police. Et donc si on garde ce sentiment cela développe une méfiance : 'je n'ai plus confiance en cette institution-là'.*

Omgekeerd heerst bij jeugdwerkers het gevoel dat jongeren wel heel snel aangeklaagd worden of veroordeeld worden. Net zoals bij de jongeren wordt hier aangehaald dat de politie ook bij klachten tegen burgers de feiten soms minimaliseert en de slachtoffers zich niet serieus genomen voelen (bv. bij seksuele beledigingen op straat). Het gevoel van onrecht aangedaan worden en niet gehoord te worden, maakt dat er geen vertrouwen meer mogelijk is in de instellingen.

Bij jongeren heerst het gevoel dat de politie wegkomt met de fouten die gemaakt worden, dat er te weinig controle is op de manier waarop de politie optreedt, dat er geen sanctionering volgt wanneer de politie haar boekje te buiten gaat.

Terwijl de ene werker overtuigd is van het feit dat het vooral de politie is die nu orde op zaken moet stellen en moet toegeven dat er structurele en institutionele problemen zijn, menen andere werkers dat beide kanten nu moeite moeten doen om een betere relatie op te bouwen: 'beide kanten willen niet met de andere samenwerken omdat beide kanten zich niet veilig voelen bij de andere.'

Hoe stelt de politie zich op tegenover jongeren?

De jeugdwerkers getuigen dat de manier waarop de politie ten aanzien van jongeren optreedt, **zeer wijkgebonden** is: in sommige wijken van dezelfde gemeente is haar optreden 'brutaler', is er minder ruimte voor dialoog. Er is sprake van **discriminatie, racisme, provocatie en intimidatie**. De jeugdwerkers vinden de benadering van politie stereotyperend. In moeilijke wijken (zoals de *Square Jacques Franck* bv) worden alle jongeren over dezelfde kam geschoren. De politie nuanceert niet.

Die stereotypering vloeit deels voort uit het feit dat agenten onvoldoende bekend zijn met de Brusselse realiteit, met de context van de verschillende wijken, de onderliggende problemen, de bevolking waarmee ze moet werken. Veel agenten komen namelijk niet uit Brussel. Een **beter begrip van die grootstedelijke context** is volgens jeugdwerkers ook belangrijk om een betere relatie op te kunnen bouwen.

In tegenstelling tot de bevraagde agenten zijn jeugdwerkers niet helemaal overtuigd van het feit dat de jongere generatie agenten anders in hun job staan, meer open en sociaal zijn dan de oudere generatie agenten. Ook hier wordt gewag gemaakt van agressie en racisme (het voorbeeld van twee agenten die luid roepend vanuit de auto de bevolking beledigden in Kuregem wordt gegeven).

Belangrijk om op te merken is dat er een onderscheid gemaakt dient te worden tussen de verschillende politiediensten: de federale politie is wat anders dan de interventiediensten, de nabijheidspolitie nog anders dan de wijkagenten. **De missies en rollen, en ook de manier van werken verschillen dus erg tussen de verschillende diensten**. Volgens verschillende werkers zouden de problemen zich voornamelijk stellen bij de interventiediensten, maar zelfs de wijkagent zou tegenwoordig onvoldoende tijd krijgen om zijn werk naar behoren te doen. De nabijheidspolitie is door bepaalde werkers niet gekend. Anderen menen dat ook de nabijheidspolitie op een 'rare' manier omgaat met jongeren. Het lijkt alsof de nabijheidspolitie voornamelijk met jongeren een relatie tracht op te bouwen om van hen informatie los te kunnen krijgen.

Toch weten de jeugdwerkers dat ook de 'goede' politieman aanwezig is op het terrein. Dat zijn agenten die meestal op wijkniveau actief zijn en zich onderscheiden door de taal van jongeren te spreken, door naar hen te luisteren, door affiniteit te hebben met de grootstedelijke realiteit ... De jongerenwerkers kunnen die agenten per wijk bij hun voornaam opnoemen.

Hoe stellen jongeren zich op tegenover de politie?

Sommige respondenten openen met te zeggen dat jongeren wel begrijpen waarom we politie nodig hebben. Jongeren en jeugdwerkers zien er ook geen graten in dat de politie crimineel geweld aanpakt. Maar de relatie van jongeren en politie is op dit moment zondermeer problematisch. Gevoelens van jongeren ten opzichte van politie als instituut fluctueren van een **gebrek aan respect tot regelrechte haat**. Verschillende werkers nuanceren bovendien dat dat gebrek aan respect eigenlijk gaat over een **gebrek aan vertrouwen** voor dat instituut en de agenten die dat instituut vertegenwoordigen. Werkers blijven benadrukken dat jongeren ook bepaalde agenten als 'de goede' erkennen.

Wanneer we terugkeren naar het kat-en-muisspel tussen jongeren en politie en het gebrek aan respect dat jongeren (zeker in groep) voor politie opbrengen, dan kan dat op het eerste zicht onschuldig lijken. Jeugdwerkers vinden dat politieagenten in hun functie daar ook maar tegen moeten kunnen. Zij zijn immers betaalde professionals met macht ten opzichte van jongeren zonder macht.

Maar daaronder zit een dieperliggend probleem, en dat wordt als volgt geschetst: jongeren – en soms ook jeugdwerkers als ze pech hebben – worden zonder reden opgepakt, worden onnodig 'zwaar' aangepakt. Het politieoptreden kenmerkt zich dan door een agressie die nergens voor nodig is, door vernederingen. Bovendien hangt er soms ook een zweem van racisme in de lucht. Bij jongeren heerst het gevoel dat de politie wegkomt met de fouten die gemaakt worden, dat er te weinig controle is op de manier waarop de politie optreedt, dat er geen sanctionering volgt wanneer de politie haar boekje te buiten gaat. En wanneer jongeren (of jeugdwerkers) een klacht formuleren, dan worden de feiten weggewuifd of geminimaliseerd. Het vertrouwen van jongeren in politie brokkelt volgens de jeugdwerkers op die manier steeds verder af en raakt fundamenteel aangetast.

Werkers die dicht bij de jongeren staan, stellen zich onvoorwaardelijk aan de kant van de jongeren op. Dat is ook hun rol.

Problematisch zijn enkele gevolgen van deze verstoorde relatie:

- Jongeren zullen er niet aan denken om zelf een beroep te doen op politie wanneer dat aangewezen is. Ze zullen dat ook later als volwassene niet doen.
- Wijken hangen aan mekaar. Negatieve ervaringen worden aan mekaar doorgegeven. Ook jonge kinderen uit die wijken wordt op die manier geleerd dat je van de politie vooral schrik moet hebben. Jongeren groeien niet op met het besef dat de politie ook een hulpverlenende functie heeft.

Hoe kijken jeugdwerkers naar hun relatie met jongeren en naar hun relatie met politie?

Verskillende jeugdwerkers hebben **zelf negatieve ervaringen met politie**. Verschillende bevraagde werkers zijn opgegroeid in Brussel en zijn als jongere, vaak reeds vanaf zeer jonge leeftijd, op negatieve manier met de politie in contact gekomen. Dat maakt dat zij ook een negatief imago van de politie geïncorporeerd hebben. Daarnaast hebben verschillende werkers vanuit hun professioneel functioneren ook negatieve contacten gehad met de politie, bijvoorbeeld een onterechte aanhouding, intimidatie, controles zonder reden, ...

Werkers die dicht bij de jongeren staan, stellen zich onvoorwaardelijk aan de kant van de jongeren op. Dat is ook hun rol. Ze kunnen hun werk maar doen wanneer ze daarvoor vertrouwen en een mandaat van jongeren gekregen hebben. Anderen benadrukken eerder de positie waarbij ze ervoor zorgen dat de communicatie tussen de verschillende partijen (buurtbewoners, politie, jongeren...) gefaciliteerd wordt. Hoe dan ook wordt de relatie tussen verenigen/ jeugdwerkers aan de ene kant en politie aan de andere kant gezien als iets heel complex. Dat komt door de totaal **verschillende referentiekaders** die beiden hanteren: een preventief/ pedagogisch kader versus een eerder repressief/sanctionerend kader. Jeugdwerkers gaan bijvoorbeeld met drugsverslaafden aan de slag door naar hen te luisteren, er voor hen te zijn, terwijl politie drugsverslaafden oppakt.

In de gesprekken wordt gesteld dat de politie eigenlijk niet begrijpt wat de handelingswijze en het deontologisch kader van een jeugd- of straathoekwerker is. De politie ziet, volgens hen niet in hoe een jeugdwerker eerder vertrekt van wat jongeren in hun mars hebben dan van een problematiek en hoe hun vertrouwensrelatie met jongeren een cruciale voorwaarde is om met die jongeren aan de slag te gaan...

Vanuit dat kader is het ook niet aan jeugdwerkers om de eerste buffer te zijn wanneer er politie-interventies zijn. En is het al helemaal niet hun rol om politie informant te zijn.

Jeugdwerkers voelen zich niet erkend door politieagenten. Ze vinden het moeilijk om hun manier van werken begrijpbaar te maken voor politieagenten. Ze vinden dat politieagenten te weinig respect hebben voor hun werk, omwille van de zogenaamde 'softe' aanpak, typisch voor hun werk.

Een goede illustratie van kaders die sterk van mekaar verschillen is 'het moment waarop de dingen uit de hand dreigen te lopen'. De argumenten die de politie gebruikt om over te gaan

Tot slot merken de werkers op dat ze bevoorrechte getuige zijn en dat ze in die hoedanigheid meer gehoord moeten worden.

tot een interventie (zoals 'de aanwezigheid van gevaarlijke elementen') slaan volgens jongerenwerkers (die de groepsdynamiek erg goed aanvoelen) vaak nergens op. Bovendien is de politie in dat soort situaties ook een partner die je niet helemaal kan vertrouwen. De politie komt eerder gemaakte afspraken niet na (bv: de politie zou geen aanhoudingen verrichten op een actie voor Adil in Anderlecht op 27/11/2020, maar deed dat vervolgens toch...).

Wat is de rol van jeugdwerkers in de relatie tussen jongeren en politie?

Eerst en vooral zien ze voor zichzelf een **informerende rol** weggelegd die breed geïnterpreteerd wordt. Zo leggen ze aan jongeren uit hoe een gemeentebestuur functioneert, wat hun rechten zijn als burger van deze stad, wat de opdracht van politie is, hoe de politie gestructureerd is...

Wanneer jeugdwerkers de tijd nemen om hierrond met jongeren in dialoog te gaan, dan gaan de ogen van jongeren vaak ineens open.

Jeugdwerkers gaan met hun jongeren intensieve en nabije trajecten aan, soms in groep maar ook vaak individueel. Ze moedigen jongeren aan om initiatief te nemen en dingen te verkennen... **Aan politiemensen moet getoond worden dat er met dezelfde jongeren** (als waar zij mee geconfronteerd worden) **ook een positieve dynamiek op gang gebracht kan worden**. Ook dat is een manier om ogen te openen (van politieagenten deze keer) die tot op vandaag gesloten bleven.

Daarnaast zien jeugdwerkers het als hun taak om **alle partijen met mekaar te laten communiceren** (maar dus nogmaals, niet in een bemiddelende rol tussen jongeren en politie). En dat betekent uiteraard ook dat de jongerenwerkers zelf bereid zijn om te luisteren naar welke partij dan ook.

Wat we nog opmerken is dat er een paar keer met voorbeelden verwezen wordt naar de goede praktijk waarbij jongeren '**woordvoerderschap**' opnemen. Het gaat dan om jongeren die optreden in naam van de groep waar ze deel van uitmaken. Zeker in gevallen van 'overlast' kan dat partijen bij mekaar brengen (zoal in een voorbeeld waarbij skaters met buurtbewoners overleg plegen rond geluidsoverlast...).

Tot slot merken de werkers op dat ze bevoorrechte getuige zijn en dat ze in die hoedanigheid **meer gehoord moeten worden**. Zij zien veel dingen, maken veel dingen vanop de eerste rij mee. Wanneer er dus nagedacht wordt over hervormingen of een verbetering van de relaties stellen ze zich graag kandidaat om hierover mee te denken.

Hoe kan de relatie tussen politie en jongeren verbeteren?

Waar men het over eens is, is dat de klassieke voetbalmatch tussen jongeren en politie weinig zoden aan de dijk zet. Dat lost structureel niets op. Verder menen de jeugdwerkers dat **de politie eerst moet erkennen dat ze met institutionele en structurele problemen te kampen hebben**. Voor een werker volstaat ook dat niet: 'hoeveel projecten zijn er de afgelopen jaren al geïnitieerd? En wat is er veranderd?' Nog anderen nemen een evolutie waar waarbij de

partners die op hetzelfde terrein actief zijn (waaronder dus ook de politie), alvast meer met mekaar gaan communiceren zijn. Maar verder lopen de meningen van de respondenten nogal uiteen.

Ondanks het feit dat de meningen van de respondenten soms nogal uiteen liepen, zien we heel wat aanbevelingen terug die eerder werden geformuleerd door de andere bevroegde doelgroepen:

Ten aanzien van politie:

- De politie moet erkennen dat ze met een structureel en institutioneel probleem kamp en moet dat probleem ook aanpakken. De politie moet eerst zelf een aantal stappen zetten vooraleer er met andere acties aan de slag kan gegaan worden. Daarin wordt ook het justitiële betrokken: er zijn veranderingen nodig opdat politie berecht wordt en gestraft wordt voor misdaden. Dat gaat van effectieve sancties tot een comité P dat onafhankelijk is.
- Investeer in brugfiguren die opereren binnen het politiekader (maar met een andere aanspreekbaarheid dan de geüniformeerde agent).
- We moeten meer inzetten op kinderen en hun ouders. Laat de politie in de lagere (en misschien ook de middelbare school) vertellen wat hun rol is, en laat ze daarbij de rol van politieagenten als hulpverleners in de verf zetten.
- Zorg voor meer agenten in Brussel uit Brussel. Heel wat agenten komen niet uit Brussel en kennen de grootstedelijke context, de verschillende problematieken in bepaalde wijken, de bevolking niet.
- Zorg voor een opleiding van agenten waarin ze vertrouwd raken met stedelijke problematieken, leer agenten communiceren met jongeren. Agenten moeten beter gevormd worden, ook met betrekking tot een mensenrechtenkader.
- Investeer verder in een nabije politie (zoals de antenne de proximité).

Ten aanzien van jongeren:

- Vorm jongeren opdat ze beter hun rechten ten aanzien van politie en justitie kennen.

Tussen jongeren, jeugdwerkers en politie:

- Een echte dialoog tussen jongeren en politie, of tussen jeugdwerkers en politie voor veel respondenten slechts mogelijk indien er ook effectief bereidheid is om te luisteren en zichzelf in vraag te stellen. Het voorbeeld wordt gegeven van een dialoogmoment dat in Anderlecht werd georganiseerd waar beide partijen, politie en jongeren, elk in hun kamp bleven, elk bij hun positie bleven waardoor dit moment niet positief geëvalueerd werd.

Analyse van de interviews

De kijk van kabinetsmedewerkers op de relatie jongeren & politie

Hoe kijk je naar de relatie tussen jongeren en politie?

Ook de kabinetsmedewerkers schetsen het beeld van een **moeilijke ofwel onbestaande relatie tussen jongeren en politie**. De relatie zou enerzijds beïnvloed worden door het feit dat beide groepen elkaar niet kennen, politie en jongeren trachten zo weinig mogelijk met mekaar in contact te komen. Maar de relatie zou ook gevoed worden door angst. De politie bijvoorbeeld, is na een jaar opleiding, vaak niet voorbereid op het werken in een wijk als Kuregem of Jacques Franck. *'Het moet een shock zijn om als agent te moeten beginnen in sommige wijken'.*

Ondanks het feit dat de jongeren en politie mekaar niet kennen, zijn het **groepen die qua structuur en functioneren op mekaar lijken**. Ze hebben een eigen interne code en klitten samen als een familie. Binnen bepaalde brigades bij de interventiediensten zouden bepaalde zaken 'met een interne politie' geregeld worden (bepaalde gedragingen). Net zoals de jongeren beschermen ze mekaar. Het gaat hier weliswaar om zowel de harde kern bij de jongeren als de harde kern bij de politie die zich verhouden tot mekaar als cowboys en indianen.

De kabinetsmedewerkers verduidelijken ook dat naar hun aanvoelen de relatie tussen jongeren en politie **zeer afhankelijk is van de specifieke wijken, diensten en jongeren**. De nabijheidspolitie en jongeren in Neerpede of Janson gaan anders met mekaar om dan de interventiediensten op het Lemmensplein, of de wijk Saint-Antoine. Er is een probleem tussen een bepaalde groep jongeren en bepaalde politiediensten. *'Je wil (met jongeren en politie) twee werelden bijeenbrengen die van mekaar vervreemd zijn, en die vervreemding kwam tot stand doorheen een lang proces. En om die reden kunnen we ook niet verwachten dat de weg terug makkelijk te vinden is'.* Toch zit het ook niet goed tussen jongeren die niet tot die harde kern behoren en bijvoorbeeld niet in de criminaliteit zitten, naar jeugthuizen gaan, hoger opgeleid zijn. Ook daar is al een kloof, ook daar speelt soms wantrouwen.

Tot slot wordt er ook gewezen op de soms **moeilijke relatie tussen jeugdwerkers en politie**. Ook daar installeert zich een zekere afstand, een zeker wantrouwen. Beide groepen zouden zich ook niet erkend voelen in hun job en de soms moeilijke situaties waarmee ze geconfronteerd worden. Daarnaast is er soms onbegrip vanuit de politie over de rigiditeit waarmee jeugdwerkers en straathoekwerkers met hun deontologie omgaan. Indien we dus willen werken aan een betere relatie tussen jongeren en politie, moet ook in deze relatie geïnvesteerd worden.

Welke factoren beïnvloeden die relatie?

De kabinetsmedewerkers wijzen erop dat de politie kampt met een enorm **gebrek aan middelen**. We willen een meer humane politie, meer nabijheidspolitie, een meer territoriale politie, meer kennis binnen de politie, maar het ontbreekt aan (menselijke) middelen om dat te kunnen verwezenlijken. Op dit moment worden heel wat agenten uit de nabijheidspolitie opgevorderd voor de interventiediensten omdat ook daar een gebrek aan personeel is. In dat

Jongeren zijn het product van de samenleving. Waarom hangen zij voortdurend rond op straat? Waarom is hun appartement te klein? Waarom zijn het vooral jongeren met migratieachtergrond die op straat rondhangen? Daar zitten veel problematieken achter...

opzicht wijzen ze ook op het **belang van de opdrachten en missies die de politie krijgt**, daar spelen de politietop en het politiecollege en dus de burgemeesters een belangrijke rol. Zij bepalen het beleid dat de politie op het terrein een gezicht geeft. Welke visie en missie wordt er ontwikkeld? Hoeveel geld gaat er naar preventie? Kunnen agenten sensibiliserend werken in de scholen? Kunnen ze projecten ontwikkelen met jeugdorganisaties? Wordt daar tijd voor vrijgemaakt? Ook het federale niveau heeft natuurlijk een rol te spelen, maar veel zaken kunnen op lokaal niveau worden aangepakt.

De problematische relatie tussen jongeren en politie wordt ook beïnvloed door bredere maatschappelijke problemen. Zoals een kabinetsmedewerker het verwoordt: *'Jongeren zijn het product van de samenleving. Waarom hangen zij voortdurend rond op straat? Waarom is hun appartement te klein? Waarom zijn het vooral jongeren met migratieachtergrond die op straat rondhangen? Daar zitten veel problematieken achter.... Doe ook iets aan schooluitval, de huisvestingsproblematiek, ontwikkel programma's die ouders ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen, zoek middelen voor bijkomende opvoeders, jeugdwerkers, straathoekwerkers... En zorg er op die manier ook voor dat jongeren (in preciaire buurten) andere opties hebben dan vandaag het geval is.*

Een deel van de politie heeft **onvoldoende kennis van het terrein in Brussel**. De politie zou de verschillende gezichten van Brussel moeten kunnen representeren. Enerzijds moet er dus geïnvesteerd worden in een kwalitatieve instroom vanuit Brussel, anderzijds moeten agenten die niet uit Brussel afkomstig zijn meer tools en handvatten aangereikt worden om in de grootstedelijke realiteit te kunnen opereren. Nieuwe rekruten worden onvoldoende voorbereid. Agenten moeten meer kennis krijgen over de context van de sector waarbinnen ze werken. Door hen meer inzicht te geven, gaan ze ook minder angstig of met minder vooroordelen in hun job staan.

De bevolking beschouwt de politie soms als een onaanraakbaar fort. Dat beeld wordt onder meer beïnvloed door het feit dat problemen niet erkend worden en een gevoel van straffeloosheid ten opzichte van agenten die hun boekje te buiten gaan. In dat opzicht worden identiteitscontroles specifiek benoemd: zouden controles vaker gebeuren in bepaalde geografische zones, of bij mensen met een andere huidskleur of bij jongeren die zich op een bepaalde manier kleden?

Er zou een **nultolerantie** moeten komen voor agenten die over de schreef gaan en die is er nu niet. Het zou zowel de politietop als de politiek aan een zekere moed ontbreken om de problemen te erkennen en aan te pakken. Omgekeerd speelt er bij de politie ook een gevoel van straffeloosheid wanneer jongeren zich schuldig maken aan geweld. Ook daar moet er een nultolerantie zijn. Het parket kan ervoor zorgen dat beide groepen op dezelfde manier behandeld worden.

Dat **gevoel van straffeloosheid** speelt bij de politie ook algemener: de politie heeft de indruk dat er vanuit justitie niet altijd meer recht geschiedt. Jongeren die iets mispeuteren worden dezelfde dag nog vrijgelaten. Ze hebben dus het gevoel dat zij de laatste schakel zijn gewor-

We willen een politie die de diversiteit van Brussel weerspiegelt ('les milles visages de Bruxelles').

den in de veiligheidsketen. De vraag wordt gesteld of de politie dan zelf zorgt dat er gerechtigheid geschiedt tussen de aanhouding en de vrijlating?

De manier waarop bepaalde evenementen beheerd worden speelt ook een rol. Bij betogingen of manifestaties wordt al te vaak een **zeer repressief dispositief** ingezet, terwijl dat niet altijd nodig is. Door op de eerste lijn, eerder nabijheidspolitie te zetten, door samen te werken met straathoekwerkers en preventiediensten en de interventiediensten pas op de tweede lijn te zetten kunnen gespannen situaties soms de-escaleren. Door te repressief om te gaan met dit soort van gebeurtenissen, kan je in 30 minuten een proces afbreken waar je reeds 2 jaar rond aan het werken bent.

Welke aanbevelingen formuleren de kabinetsmedewerkers om de relatie tussen jongeren en politie te verbeteren?

In de organisatie van politie en de politieopleiding:

- In de eerste plaats moet de politie aanvaarden, erkennen en communiceren dat er een probleem is. Dat besef moet groeien in alle lagen van de politiepiramide, van het terrein tot de top. Door zich meer open en transparant op te stellen, kan de politie bij de bevolking terug een menselijker gelaat krijgen (*réhumaniser la police*).
- Er moeten meer middelen geïnvesteerd worden in nabijheidspolitie en preventie. Zij moeten meer in dialoog met de jongeren kunnen investeren. Daar moeten menselijke en financiële middelen tegenover gezet worden.
- De politie moet trachten nabijer bij de jongeren (bevolking) te zijn. Ze kunnen (en dat doen ze al) in lagere scholen uitleggen wat hun job inhoudt en in secundaire scholen sessies geven rond cyberpesten, drugs... Ze kunnen projecten ontwikkelen met de sociale organisaties op het terrein, ze kunnen aanwezig zijn op wijkfeesten, etc.
- De politie moet zich meer openstellen naar de bevolking. Zo wordt er gepleit voor een neutrale, bemiddelende instantie waar mensen terecht kunnen met vragen over het functioneren van de politie (waarom is de politie (al dan niet) opgetreden, wat zijn cijfers van identiteitscontroles, wat zijn mijn rechten, waar kan ik heen met een klacht...). Deze dienst, die wel deel zou uitmaken van de zone, zou een toegangspoort kunnen zijn voor het publiek die meer transparantie biedt.
- Rekrutering: Er moet een meer kwalitatieve instroom vanuit Brussel op gang gebracht worden. We willen een politie die de diversiteit van Brussel weerspiegelt (*'les milles visages de Bruxelles'*).
- Er moet een vormingsprogramma komen voor de politie waarin aandacht is voor de sociale kaart van de wijk, voor de communicatie met jongeren, voor de manier waarop het beleid een wijk wil aanpakken ... Aan die vormingsprogramma's moet ook de interventiepolitie participeren, en dat betekent dat we daarvoor bij de interventiepolitie tijd moeten maken. Iedereen ziet hoe deze politieteams onderbemand zijn, hoe je er als agent *'uitgeperst wordt als een citroen'* (citaat van een jongerenwerker). Het opleidingskader voor nieuwe rekruten dient ook aangepast te worden.

Ten aanzien van justitie:

- Er moet een nultolerantie komen voor politieagenten die hun boekje te buiten gaan. Die agenten hebben bij de politie niets te zoeken. Er moet een nultolerantie komen voor wie zich misdraagt ten opzichte van politieagenten.
- De harde kern van jongeren in sommige wijken (die klein in omvang is maar zich maar moeilijk opzij laat zetten) moet aangepakt worden. Daarvoor wordt in de eerste plaats naar de justitiële opvolging (na dagvaarding) gekeken.

Tussen politie en (jeugdwerk)organisaties op het terrein:

- Er moeten meer samengewerkt worden: partnerschappen zouden moeten ontstaan met iedereen die op het terrein actief is (preventiediensten, verenigingen, politie, scholen, ...). In die verkenning zullen we moeilijke kwesties tegenkomen waarbij de partijen tegenover mekaar komen te staan en die we niet in een handomdraai oplossen. Bijvoorbeeld: de politie die moet aanvaarden dat jeugd- en straathoekwerkers zich kunnen beroepen op discretieplicht en geheimhouding. Maar ook aan een beter relatie tussen jeugdwerkers en politie dient gewerkt te worden.

Tussen politie en jongeren:

- Vooraleer we echt aan een dialoog tussen jongeren en politie kunnen werken, hebben we nood aan tools, methodieken, methodologie en externe expertise. Misschien is het te vroeg om vandaag reeds aan een verbeterde verstandhouding te willen werken. Wellicht moeten we eerst structuren bevragen, een methode uitwerken, expertise in huis halen (met een kijk van buitenaf) ... Een medewerker verwoordt het als volgt: *op korte termijn moeten jongeren en politie zich openstellen voor een dialoog, op middellange termijn moet die dialoog er komen, en op lange termijn ontwikkelt er zich een relatie waarbij beide partijen zich veilig en gerespecteerd voelen.*

Ten aanzien van beleid:

- Er zouden ook meer middelen moeten worden vrijgemaakt om schooluitval, werkloosheid, slechte huisvesting, ... tegen te gaan. Er moet meer geïnvesteerd worden in de sociale (jeugd)organisaties opdat er meer straathoekwerkers, jeugdwerkers, ...jongeren kunnen omkaderen. Ook dat is preventief te werken gaan: zorgen dat jongeren zich kunnen ontwikkelen, dat ze een bezigheid hebben, vertrouwenspersonen,

Conclusies

Conclusies en aanbevelingen analysefase

Zowel politie, jongeren, jeugdwerkers en kabinetsmedewerkers geven aan dat de **relatie tussen politie en jongeren heel sterk afhankelijk is van de verschillende wijken en politiediensten**. Jongeren in Neerpede zullen bijvoorbeeld eerder een overwegend goede relatie hebben met de nabijheidspolitie, terwijl jongeren in Kuregem veelal negatieve ervaringen opbouwen met interventiediensten. Toch stellen de verschillende doelgroepen dat ook jongeren die zelf nog geen negatieve contacten hadden met de politie wel een overwegend negatieve kijk hebben op het politiekorps. Ook tussen deze jongeren en politie is er sprake van een kloof.

De beeldvorming tussen jongeren en politie wordt onder meer beïnvloed door (sociale) media en door het delen van ervaringen tussen peers. De politie geeft aan dat ze overwegend negatief aan bod komen in (sociale) media en dat dat de visie van jongeren negatief beïnvloedt. Daarnaast worden jongeren ook beïnvloed door wat ze horen over de politie bij hun peers, bij oudere generaties en soms zelfs bij ouders. Ook politieagenten, die veelal niet uit Brussel afkomstig zijn en de context en de jongeren van de grootstad niet kennen, kunnen negatief beïnvloed worden door (sociale) media en hun peers. Daardoor ontstaat er een overwegend negatieve kijk op de ander zonder dat er per sé al contact is geweest.

De problematische relatie tussen jongeren en politie wordt gekenmerkt door een gebrek aan respect. Er is sprake van een wij-zijgevoel en van een kat-en-muisspel tussen beide groepen. Beide groepen zijn terecht gekomen in een vicieuze cirkel die moeilijk te doorbreken valt. Zowel politie als jongeren kunnen wel begrip opbrengen voor de individuele situatie van de ander, maar minder voor bepaald gedrag dat gesteld wordt. De meeste agenten en de meeste jongeren kunnen zowel positieve als negatieve ervaringen benoemen.

Jongeren erkennen en aanvaarden de sanctionerende en repressieve rol van de politie tot zover alles op een correcte en respectvolle manier gebeurt. Sommige agenten zouden echter te brutaal en te weinig respectvol zijn. Behalve de vrouwelijke respondente, bleken alle bevroegde jongeren veelvuldig gecontroleerd te worden, werden ze slachtoffer van verbaal geweld en waren ze allen al getuige van verbaal en fysiek geweld en van situaties die escaleerden. Twee jongeren werden zelf al slachtoffer van fysiek geweld. Jeugdwerkers en kabinetsmedewerkers beamen dat er sprake is van **racisme en discriminatie** en van **agenten die hun boekje te buiten gaan**. Zij vinden dan ook, samen met de jongeren, dat de politie eerst moet erkennen en communiceren dat er structurele en institutionele problemen zijn binnen het politiekorps. De agenten zelf echter geven aan dat er geen sprake is van etnische profilering. Geen enkele agent was ooit getuige van ongeoorloofd geweld. Verbaal geweld zou wel voorkomen.

Het fundamenteel gebrek aan vertrouwen in instellingen zoals politie en justitie is opvallend bij jongeren én jeugdwerkers. Jongeren dienen geen klacht in na onterechte behandeling door de politie. Noch zij, noch de jeugdwerkers menen dat er ook gerechtigheid zou volgen. De politie zou niet gestraft worden en de feiten worden geminimaliseerd. Ook bij politie heerst bovendien een gevoel van straffeloosheid. Volgens kabinetsmedewerkers zouden

zowel jongeren als politie daarom wel eens het recht in eigen handen durven nemen en is er sprake van wederzijds geweld.

Ook tussen jeugdwerkers en politie is er sprake van wantrouwen. Beide partijen voelen zich niet erkend noch gerespecteerd. Er is een gebrek aan wederzijds begrip bijvoorbeeld wat de-ontologie en beroepsgeheim betreft: de politie begrijpt niet waarom jeugdwerkers zo rigide omgaan met beroepsgeheim, de jeugdwerkers vrezen hun relatie met de jongeren op het spel te zetten door samen te werken met de politie. Jeugdwerkers menen dat politie hen voornamelijk als buffers of informanten ziet, een rol die ze absoluut niet willen of kunnen opnemen. Bovendien hebben veel jeugdwerkers zelf, zowel privé als professioneel, veelal negatieve ervaringen opgebouwd met de politie, wat de relatie verder bemoeilijkt. **Jeugdwerkers lijken de meest negatieve kijk te hebben op de relatie tussen jongeren en politie.** Er is een gebrek aan perspectief en minder hoop op verbetering. Werken aan de relatie tussen politie en jeugdwerkers, lijkt dan ook een cruciale stap.

Factoren op verschillende niveaus kunnen de moeilijke relatie tussen politie en jongeren verklaren. Enerzijds heeft de **organisatie van de politie en de politieopleiding een invloed**: het ontbreekt bijvoorbeeld aan middelen bij de nabijheidspolitie en aan tools voor agenten om met een stedelijk jongerenpubliek om te gaan. Toch wordt de problematiek voornamelijk ook gezien als een breder maatschappelijk probleem waarbij jongeren **sociaal uitgesloten** worden, geconfronteerd worden met **armoede en discriminatie en een gebrek aan voorzieningen en omkadering**. Indien deze problemen structureel en duurzaam worden aangepakt, kan niet enkel de kloof met politie maar ook met andere maatschappelijke instellingen gedicht worden.

Aanbevelingen vanuit alle doelgroepen:

- Investeer in de kwalitatieve instroom van Brusselaars in het politiekorps. Het korps dient een betere afspiegeling te zijn van de Brusselse bevolking.
- De opleiding voor agenten dient hervormd te worden. Agenten dienen beter klaargestoomd te worden om te kunnen opereren in een grootstedelijke omgeving met een divers publiek.
- Er moet extra vorming komen voor agenten op het terrein. Daarin moet aandacht zijn voor de Brusselse grootstedelijke context, de sociale kaart, de communicatie en interactie met een stedelijk jongerenpubliek.
- Ook jongeren moeten extra vorming krijgen. Voor jeugdwerkers is het cruciaal dat jongeren beter weten wat hun rechten zijn ten aanzien van politie en justitie. Voor politie moet de nadruk liggen op burgerschapszin, de rol van de politie, de organisatie van de samenwerking.
- Er moeten meer middelen gaan naar nabijheidspolitie, agenten te voet, Nu wordt veel nabijheidspolitie ingeschakeld in interventiediensten. Algemeen moet de politie ook nabij-er staan bij de bevolking, bv. via scholen, projecten met organisaties, etc.

- Justitie moet transparanter communiceren en efficiënter optreden. Nu heerst er een gevoel van straffeloosheid.
- Jongeren moeten beter omkaderd worden. Daarvoor zijn er meer jeugd- en straathoekwerkers nodig en dienen er meer plekken gecreëerd te worden waar jongeren terecht kunnen.
- Op beleidsniveau dient de bredere problematiek van armoede en sociale uitsluiting aangepakt te worden.
- Communicatie: de verantwoordelijkheid van politici in de polarisering van het maatschappelijk debat: *'Men moet ze niet beschouwen als wijken vol 'voyous' (boefjes). Ze moeten zorg dragen voor hun jongeren.'*

Aanbevelingen vanuit jongeren, jeugdwerkers en kabinetsmedewerkers:

- De politie moet aanvaarden, erkennen en communiceren dat er een structureel en institutioneel probleem is. Dat besef moet groeien van het terrein tot de top. Ze moeten toegeven dat ze fouten maken, ze moeten verantwoordelijkheid opnemen en verantwoording afleggen.
- Er moeten hervormingen en veranderingen worden doorgevoerd: discriminatie, racisme en machtsmisbruik moet worden aangepakt. De klachtenprocedures moeten transparanter, eenvoudiger verlopen. Jongeren en jeugdwerkers roepen bijvoorbeeld op om het Comité P echt onafhankelijk te maken. Politie, justitie en politici dienen hier verantwoordelijkheid te nemen.
- Er dient een mentaliteitswijziging binnen het politiekorps te ontstaan. Er zijn wel degelijk goede agenten, maar deze agenten zouden veel weerstand te slikken krijgen van collega's.
- Jongeren vragen meer controle en begeleiding van agenten. De politie moet intern meer toezicht houden.
- Vooral jeugdwerkers en kabinetsmedewerkers vragen naar meer toegankelijkheid en transparantie bij de politie. Zo wordt er gepleit voor een neutrale instantie waar mensen terecht kunnen met vragen over het functioneren van de politie en voor brugfiguren binnen de politie.

Wat met dialoog tussen jongeren en politie?

- Er dient ingezet te worden op ontmoeting tussen jongeren en politie.
- Jongeren benadrukken dat beide partijen gehoord moeten worden, kan dat niet onmiddellijk gezamenlijk dan apart.
- Jeugdwerkers benadrukken dat dialoog pas echt kan werken wanneer beide partijen ook oprecht zichzelf in vraag willen stellen en naar mekaar willen luisteren.

- Kabinetsmedewerkers vinden dat vooraleer we echt aan een dialoog tussen jongeren en politie kunnen werken, we nood hebben aan tools, methodieken, methodologie en externe expertise.
- Leer uit good practices: bv 'Second Wave-projecten'.

Wat met samenwerking tussen politie en jeugdwerkers?

- Ook aan een betere relatie tussen jeugdwerkers en politie dient gewerkt te worden.
- Zowel politie als kabinetsmedewerkers pleiten voor meer samenwerking op het terrein. Verschillende visies, rollen, verantwoordelijkheden en deontologie kunnen uitgeklaard worden via overleg. Straathoek- en jeugdwerkers kunnen samenwerken met politie rond bepaalde problemen.
- Voor veel jeugd- en strathoekwerkers ligt samenwerking moeilijker omdat de politie hun rol, verantwoordelijkheid en deontologie niet snapt. Bovendien kan samenwerking hun vertrouwensband met de jongeren schaden.
- De politie is vragende partij om te weten te komen welke organisaties actief zijn in een wijk.
- Voor de politie kunnen jeugdwerkers een goede buffer zijn tussen hen en de jongeren. Jeugdwerkers echter willen wel een zekere dialoog tussen actoren faciliteren, maar willen geen bemiddelende rol opnemen.

Acties

In de eerste fase van april 2021 tot december 2021 analyseerden we de huidige situatie en ontwierpen we een visie voor de toekomst. Op basis van de analyse bepaalden we de strategie voor het verdere verloop van het pilootproject en de concrete acties die van 2022 tot augustus 2023 uitgerold worden. **De participatie, betrokkenheid en het mede-eigenschap van de verschillende stakeholders, jongeren in de eerste plaats, voor het verdere verloop van het project is van cruciaal belang.** Het pilootproject staat of valt immers met het engagement van alle partners. Voor de laatste twee fasen gaan we dan ook bottom-up en participatief te werk. Maatwerk en een gedeeld doel en een goede samenwerking is ook hier erg belangrijk.

Op basis van de analyse selecteerden we vier strategische doelstellingen met bijbehorende acties en indicatoren. Deze doelstellingen en acties werden besproken met de verschillende stakeholders en voorgelegd aan verschillende overleggroepen. Op 16 december 2021 organiseerden we een eerste terugkoppelmoment voor alle betrokken actoren uit de zone Zuid. Naast de presentatie van de analyse werd ook meteen in vier werkgroepen aan de slag gegaan rond de verschillende thematieken die de volgende actiefase zullen vormgeven. De geselecteerde doelstellingen en acties zijn de volgende:

Het versterken van de wederzijdse beeldvorming tussen jongeren, jeugdwerkers en politie:

- Om de beeldvorming tussen jeugdwerkers en politie te verbeteren en het wantrouwen dat ook tussen deze beide groepen bestaat aan te pakken wil JES samen met de sociale (jeugdwerk)partners en de politiezone Zuid onderzoeken op welke manier er een overlegplatform tussen jeugdwerkers en politie kan worden opgericht rekening houdend met de verschillende visies, doelstellingen en deontologie. In samenspraak met de betrokkenen kan een overlegmodel uitgetekend worden waarin gezamenlijke doelstellingen en afspraken worden geëxpliciteerd.
- We organiseren een dialoogtraject tussen jongeren en politie om de beeldvorming tussen jongeren en politie te verbeteren. Dit dialoogtraject, in samenwerking met Alba vzw en onderzoeker Mattias De Backer streeft naar authentieke, respectvolle en constructieve communicatie tussen de beide partijen. Het dialoogtraject wordt academisch geëvalueerd met als doel goede en minder goede praktijken te kunnen delen.

Het versterken van de politie in hun kennis en vaardigheden in de omgang met jongeren

- Zowel agenten als jeugdwerkers geven aan dat veel agenten te weinig bekend zijn met de Brusselse context, te weinig weten van de context van de jongeren en niet steeds over de nodige tools beschikken om met de Brusselse jongeren om te gaan. Tijdens een tweedaagse opleiding wil JES, in samenwerking met BP&V, Brusselse politieagenten meenemen in de Brusselse grootstedelijke en superdiverse context, in de achtergrond en leefwereld van jongeren en hen handvaten aanreiken om met het stedelijk publiek in interactie te treden.

Het versterken van de rechtspositie van jongeren & het binnenbrengen van een jongerenperspectief in het lokale politiebeleid

- Tijdens een participatief beleidstraject wil JES inspraak van jongeren mogelijk maken. Twee thema's die in vele gesprekken steeds terugkeren zijn de identiteitscontroles en het feit dat jongeren geen klacht neerleggen na een onheuse behandeling door politie. Om de rechtspositie van jongeren te versterken en het perspectief van de jongeren binnen te brengen in het politiebeleid wil JES samen met politie, jongeren en jeugdwerkers en andere relevante actoren met deze thema's aan de slag gaan om zo tot concrete aanbevelingen te komen die in de zone kunnen worden geïmplementeerd.

Verankering van de output en verduurzaming van de expertise en resultaten

- Omdat we met dit lokale project ook een bovenlokale impact willen genereren, zorgen we voor de verduurzaming van opgebouwde expertise en de disseminatie van geleerde lessen en goede praktijken. Ook de driedelige overlegstructuur binnen het project blijft behouden. Door deze verschillende stakeholders te betrekken, zorgen we voor de nodige gedragenheid én betrokkenheid van de verschillende actoren, kunnen we expertise delen en linken leggen met het bovenlokale niveau en zo het project ook verduurzamen.

Na de actiefase analyseren we opnieuw de situatie en bekijken we welke doelen gehaald zijn en welke impact bereikt is. Van daaruit bekijken we hoe we deze lessons learned op bovenlokaal niveau kunnen implementeren en welke acties structureel verankerd kunnen worden om de relatie tussen jongeren en politie duurzaam en structureel te verbeteren.

BIJLAGEN

BIJLAGEN

1. Overzicht deelnemers overleggroepen

A. Strategische overleggroep

Partner	Vertegenwoordiger
Gemeente Anderlecht	Kabinetschef van de burgemeester, Didier Noltincx
Gemeente Anderlecht	Schepen van Jeugd, Elke Roex
Gemeente Sint-Gillis	Schepen van jeugd, Willem Stevens
Gemeente Vorst	Kabinetschef van de burgemeester, Claire Roekens
Kabinet van Minister-President Rudi Vervoort	Adviseur Preventie & Veiligheid, Fabien Gerard
Kabinet van VGC-collegelid Pascal Smet	Adjunct kabinetschef VGC, Suzy Bleys
JES vzw	Coördinator straathoekwerk, Hanne Stevens
JES vzw	Directeur Brussel en inhoudelijk beleid, Lise-lotte Vanheukelom
Politiezone Zuid	Directeur Nabijheidspolitie, Koenraad De Brandt
Preventiedienst Anderlecht	Preventieambtenaar, Katrien Ruysen
VGC-jeugdraad	Voorzitter, Ilyas Mouani

B. Operationele regiegroep

Partner	Vertegenwoordiger
Brussel Preventie & Veiligheid	Projectcoördinator, Elise Verbist
Gemeente Anderlecht	Diensthooft jeugd en cultuur, Evi Frans
JES	Adjunct-coördinator straathoekwerk Brussel, Lieven Miguel Kandolo
Jeugddienst Anderlecht NL	Medewerker NL jeugddienst , Nabil Atchakhou
Jeugddienst Anderlecht FR	Verantwoordelijke, Mehdi Mebarki
Jeugddienst Sint-Gillis	Verantwoordelijke, Manu Iezzi
Jeugddienst Vorst	Verantwoordelijke, Deborah Saydan
Politiezone Zuid	Directeur Nabijheidspolitie, Koenraad De Brandt
Politiezone Zuid	Overlegassistent Nabijheidspolitie, Jamila Mesbahi
Preventiedienst Anderlecht	Coördinator pool jeugd preventiedienst, Bilal Al Jabrouni
Preventiedienst Anderlecht	Projectverantwoordelijke jongeren, Delphine Goossens
Preventiedienst Sint-Gillis	Adjunct-preventieambtenaar, Marie Cardon
Vlaamse Gemeenschapscommissie	Coördinator jeugddienst, Neal Raes
Vlaamse Gemeenschapscommissie	Medewerker participatie, Astrid Galle
VGC-jeugdraad	Voorzitter, Ilyas Mouani

C. Bovenlokale expertisegroep

Partner	Vertegenwoordiger
	Voormalig bemiddelaar Second Wave Molenbeek, Youssef Faraj
Agence Alter	Projectverantwoordelijke Bruxitizenne, Chaima El Yahaoui
Brussel Preventie & Veiligheid	Head of unit, partnerships & projects , Hans Crab
Capital vzw	Oprichter, Hassan al Hilou
Collectifs des Madres	Oprichter, Latifa Elmcabeni
Délégué général aux droits de l'enfant	Attaché van de délégué général aux droits de l'enfant, Madeleine Guyot
Erasmushogeschool Brussel	Opleidingshoofd Sociaal werk, Steven Degraeve
Forum des Jeunes	Pedagogisch gedetacheerde, Gauthier Dewulf
International Organization for Migration	Junior project Assistent Community Policing without Borders, Sofie Dumortier
JES vzw	Coördinator straathoekwerk Brussel, Hanne Stevens
JES vzw	Directeur Brussel en inhoudelijk beleid, Liselotte Vanheukelom
Jeugdrechtsbank Brussel	Jeugdrechter, Jeroen Putteman
Kinderrechtencommissariaat	Kinderrechtencommissaris, Caroline Vrijens
Le Forum contre les inégalités	Coördinator, Nicolas De Kuysche
NL Parket Brussel	Woordvoerder Substituut-procureur des Konings, Willemien Baert
Odisee hogeschool	Docent sociaal werk, Erik Claes
Odisee hogeschool	Opleidingshoofd Sociaal werk, Jan Claes
Preventiedienst Molenbeek	Projectverantwoordelijke relaties jongeren & politie, Camille Claes
VGC-Jeugddienst	Coördinator, Neal Raes
VGC-Jeugddienst	Medewerker participatie, Astrid Galle
VUB - Criminologie	Criminoloog, Sofie de Kimpe
VUB - Criminologie	Jeugdcriminologe, Yana Jaspers
Zelfstandig onderzoeker	Criminoloog, Mattias Debacker

BIJLAGEN

2. Vragenlijsten interviews

Hieronder vindt u de semigestructureerde vragenlijsten die gehanteerd werden tijdens de gesprekken met politieagenten, jongeren, jeugd- en preventiediensten en kabinetsmedewerkers. Naast deze vragen werden respondenten eveneens altijd gepolst naar specifieke verwachtingen met het concrete project en reeds bestaande initiatieven. Deze vragenlijst werden eveneens gebruikt voor de opbouw van de focusgroep met jeugdwerkers waar ook verschillende methodieken ingezet werden.

Vragenlijst voor politieagenten

Dienst (jeugd, interventie, nabijheid, etc), Gender, Leeftijd, Aantal jaren dienst in politiezone Zuid

1. Perceptie rol en relatie

- Wat is de rol van de politie?
- Wat is de rol/taak van de politie ten aanzien van jongeren?
- Hoe kijk jij naar Brusselse jongeren? Wat denk jij van de jongeren?
- Hoe percipieer je de relatie tussen jongeren en politie? Hoe kijk je naar de manier waarop politie omgaat met jongeren in Brussel? Hoe bekijk je de manier waarop jongeren met de politie in Brussel omgaan? Wat loopt goed? Wat kan beter?

2. Contact jongeren

- Wat is jouw rol ten aanzien van jongeren?
- Hoe verloopt jouw contact met jongeren? Wat is jouw houding ten aanzien van jongeren? Jouw gedrag ten aanzien van jongeren?
- Voel jij je respectvol/eerlijk behandeld door jongeren?
- Denk jij dat jongeren het gevoel hebben dat jij hen eerlijk en respectvol behandelt. Vind jij je behandeling eerlijk en respectvol? Waarom (niet)?
- Ben je al toeschouwer (of dader) geweest van ongepast gedrag (bv. verbaal of fysiek geweld, racisme, ...) ten aanzien van jongeren? Wat gebeurt er als je dat ziet bij een collega?

3. Concrete ervaringen

- Kan je een voorbeeld van een positieve situatie geven tussen jongeren en politie? Wat maakte dat tot een positieve ervaring? Wat deden de jongeren? Wat deed jij? Wat deden anderen?
- Heb je een voorbeeld van een negatieve ervaring? Wat gebeurde er? Wat kunnen we daarvan leren?

- Heb je een persoonlijke ervaring met jongeren die jouw kijk erop in belangrijke mate heeft veranderd? Wat was die ervaring? Hoe heeft deze ervaring jou beïnvloed? Wat is er voor je veranderd?

4. Toekomstperspectief

- Hoe wil je dat de huidige situatie/ relatie verandert? Wat wens jij in de toekomst? Op korte termijn? Op middellange termijn? Wat vind jij belangrijk? Wat zou je graag willen dat er gebeurde?
- Wat is ervoor nodig om dat mogelijk te maken? Wat kun je er zelf aan doen? Wat kunnen jongeren doen? Wat kan jeugdwerk doen? Wat kunnen politici doen?

Vragenlijst jongeren:

Geslacht, leeftijd, gemeente (wijk):

1. Perceptie rol politie

- Wat is de rol van de politie?
- Wat is de rol van de politie ten aanzien van jongeren?
- Erken je die rol?
- Hoe kijk jij naar de politie? Wat denk jij van de politie?

2. Contact politie

- Heb je al contact gehad met de politie? Hoe verliep dat contact?
 - Als slachtoffer?
 - Als toeschouwer?
 - Als dader?
 - Als burger (bv. ID-controle)?
- Voel jij je rechtvaardig & eerlijk behandeld? Met respect behandeld?
- Ben je al toeschouwer of slachtoffer geweest van verbaal of fysiek geweld door de politie?
- Ken jij je rechten ten opzichte van politie(interventies)? Denk je dat het kennen van je rechten een verschil zal maken?
- Wat is jouw rol ten aanzien van politie? Wat is jouw houding ten aanzien van politie? Jouw gedrag ten aanzien van politie? Denk je dat deze houding/gedrag gerechtvaardigd/eerlijk zijn? Waarom (niet)?

3. Concrete ervaringen

- Kan je een voorbeeld van een positieve situatie geven tussen jongeren en politie? Wat maakte dat tot een positieve ervaring? Wat deed de politie? Wat deed jij? Wat deden anderen?
- Heb je een voorbeeld van een negatieve ervaring? Wat gebeurde er? Wat kunnen we daarvan leren?
- Heb je een persoonlijke ervaring met de politie die jouw kijk erop in belangrijke mate heeft veranderd? Wat was die ervaring? Hoe heeft deze ervaring jou beïnvloed? Wat is er voor je veranderd?

4. Perceptie relatie jongeren en politie

- Hoe percipieer je de manier waarop politie omgaat met jongeren in Brussel? Wat loopt goed? Wat kan beter?
 - Denk je dat de politie neutraal is in haar optreden?
 - Denk je dat de politie jongeren waardig behandelt?
 - Denk je dat de motieven van de politie betrouwbaar zijn?
 - Heb je het gevoel dat de politie naar jongeren luistert?

5. Toekomstperspectief

- Hoe wil je dat de huidige situatie/ relatie verandert? Wat wens jij in de toekomst? Op korte termijn? Op middellange termijn? Wat vind jij belangrijk? Wat zou je graag willen dat er gebeurde? Wat is ervoor nodig om dat mogelijk te maken? Wat kun je er zelf aan doen? Wat kan de politie doen? Wat kan jeugdwerk doen? Wat kunnen politici doen?

Vragenlijst administraties & kabinetsmedewerkers

1. Relatie & omgang

- Hoe schat je de relatie tussen politie en jongeren in? Wat loopt goed? Wat kan beter?
- Hoe percipieer je de manier waarop politie omgaat met jongeren? Hoe percipieer je de manier waarop jongeren met de politie omgaan? Wat loopt goed? Wat kan beter?
- Welke factoren beïnvloeden die relatie?
- Wat is uw rol met betrekking tot jongeren en politie? Hoe schat je je eigen relatie in met betrekking tot politie? Met betrekking tot jongeren? Hoe zie je jouw rol in de relatie tussen jongeren en politie?
- Heb je contact met de politie? Werk je samen met politie? Hoe? Wat?
- Hoe verloopt die samenwerking? Wat loopt goed? Wat kan beter?

2. Concrete ervaringen

- Kan je een voorbeeld van een positieve situatie geven tussen jongeren en politie in jouw gemeente? Wat maakte dat tot een positieve ervaring? Wat heb jij daaraan bijgedragen? Wat deden de verschillende actoren?
- Heb je een voorbeeld van een negatieve ervaring? Wat gebeurde er? Wat kunnen we daarvan leren?

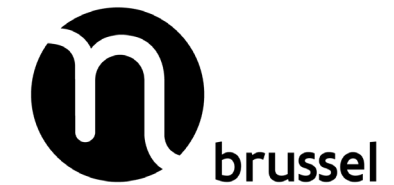
3. Gewenste situatie

- Welke gewenste situatie jongeren en politie? Op korte termijn? Op (middel)lange termijn? Wat vind jij belangrijk? Wat zou je graag willen dat er gebeurde? Wat is ervoor nodig om dat mogelijk te maken? Wat kun je er zelf aan doen? Wat kunnen jongeren doen? Wat kan de politie doen? Wat kan jeugdwerk doen? Wat kunnen politici doen?

Wij zijn JES. We willen vooral dat kinderen en jongeren zich thuis voelen in de stad. We organiseren in Antwerpen, Brussel en Gent voor en met hen activiteiten en projecten in de vrije tijd, onderwijs, werk, opleiding en welzijn. We vertrekken vanuit de jongeren zelf, volgen hen in al hun levensdomeinen en werken op een vindplaatsgerichte, competentiegerichte, participatieve, geïntegreerde en beleidsgerichte manier. We zoeken steeds naar nieuwe opportuniteiten en samenwerkingen en delen met plezier onze expertise. Samen met kinderen, jongeren en partners bouwen wij aan de stad van morgen.

Want jongeren maken de stad!

De jeugddienst van de VGC wil kinderen en jongeren voluit de kans geven om hun talenten maximaal te ontwikkelen, om te experimenteren en om te spelen. We gaan voor een proactief jeugdbeleid dat kinderen, jongeren en hun organisaties steunt en sterker maakt. Samen met de organisaties en jongeren op het terrein organiseren we een kwaliteitsvol, laagdrempelig en open vrijetijdsaanbod dat voor zoveel mogelijk kinderen, jongeren en jongvolwassenen beschikbaar en toegankelijk blijft. De VGC-jeugddienst ondersteunt daarom Nederlandstalige jeugd(werk) initiatieven die als doel hebben om de jeugd hun kansen op spel, ontmoeting, zelfontwikkeling en groepsvorming te verruimen en vrijplaatsen te creëren waar jongeren zelf verantwoordelijkheid nemen voor kinderen en voor elkaar. Zo helpen we kinderen en jongeren om hun dromen serieus te nemen, te realiseren en om zich uit te leven in hun passies.

JES vzw
Werkhuizenstraat 3
1080 Brussel
www.jes.be

met steun van

